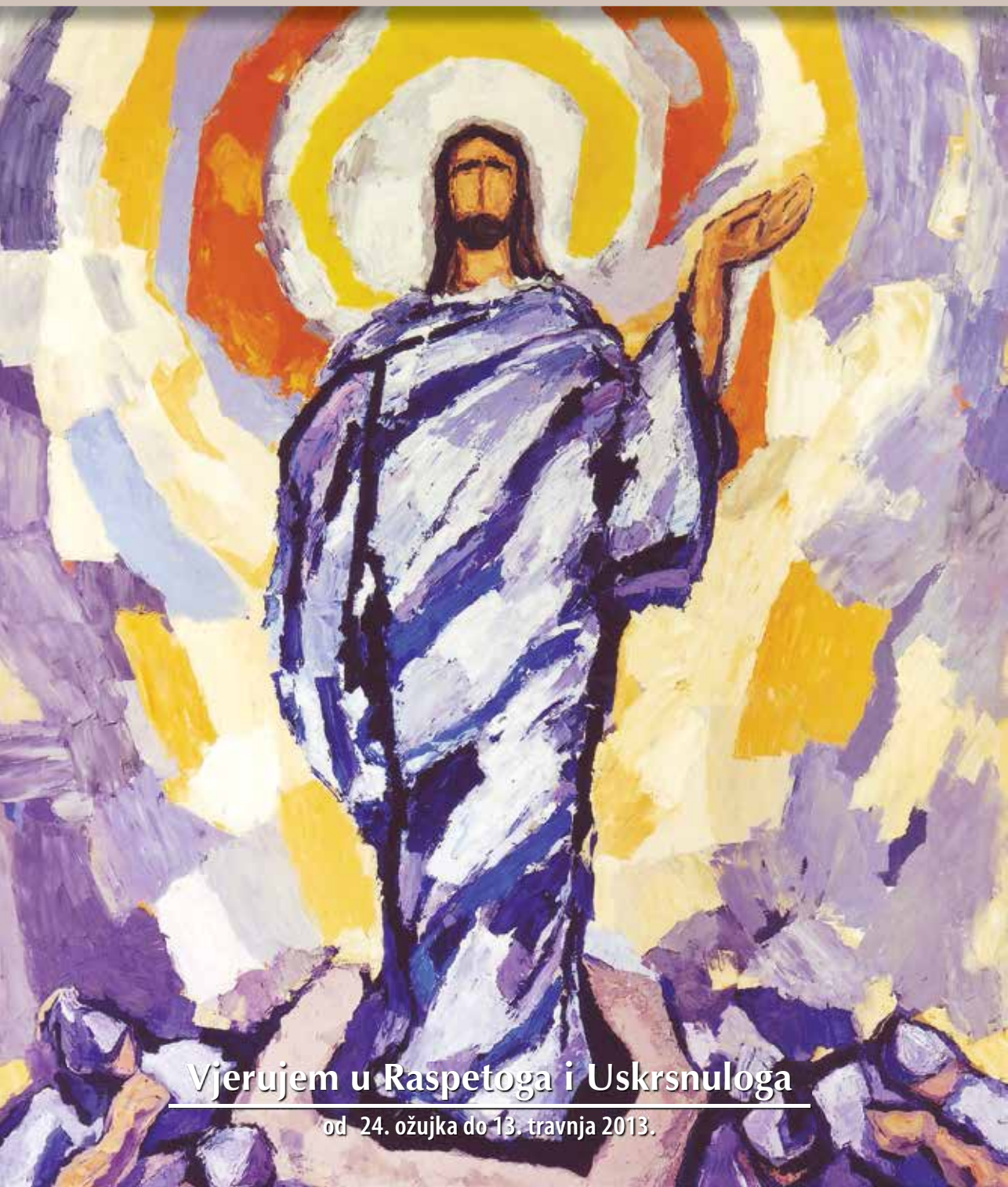

3
2013

liturgijsko-pastoralni list
ŽIVO VRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • god. XXX. • cijena: 13 kn

Vjerujem u Raspetoga i Uskrsnuloga

od 24. ožujka do 13. travnja 2013.

2013 **3**

God. XXX. (2013.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Ante Crnčević

Uredničko vijeće:
mons. Ivan Šaško,
Ante Crnčević, Petar Bašić,
Ivan Ćurić, Ivica Žižić

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Ivan Šaško

Uredništvo:
Ante Crnčević, Ivan Andrić,
Gabrijela Miličević

Grafička priprema:
Tomislav Koščak

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
Faks: 01 5635 051
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

Đuro Seder, Uskrsnuće, Katedrala u Požegi, 2010.

ISSN 1331-2170 – UDK 282

ŽIVO VRELO

urednikova riječ

1

- ☐ Krist jest jer je uskrsnuo

naša tema: Vjerujem u Raspetoga i Uskrsnuloga

2

- ☐ Umro i bi pokopan, A. Crnčević
- ☐ Vjerujem u Isusa Krista, uskrsloga treći dan, I. Šaško

otajstvo i zbilja

16

- ☐ Biblijska razmišljanja:
I. Šaško, I. Raguž, Ž. Tanjić,
A. Crnčević, S. Slišković, A. Vučković
- ☐ Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica
- ☐ Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak
- ☐ Petak Muke Gospodnje
- ☐ Vazmeno bdjenje
- ☐ Nedjelja Uskrsnuća Gospodnjeg
- ☐ Druga vazmena nedjelja

trenutak: pisma čitatelja

40

- ☐ Euharistija i siromasi

Krist jest jer je uskrsnuo

Radost susreta apostolâ s uskrslim Gospodinom i navještaj zbijen u poklik »Uskrsnuo je!«, dali su temelj oblikovanju novozavjetne vjere. U Kristovu uskrsnuću spoznata je pobjeda nad smrću, u što je uključena pobjeda nad zlom, nad grijehom, egzistencijalnim strahom, tjeskobom... Vjera u Kristovo uskrsnuće postala je jezgrom čitavoga Simbola vjere. Apostol stoga svjedoči: »Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera naša. Zatekli bismo se i kao lažni svjedoci Božji što posvjedočismo protiv Boga« (1Kor 15, 14-15). Ako ta istina vjere nije održiva, tada se sve topi u sumnji, u zamišljajima i predodžbama koje konstruiramo o Bogu i životu onkraj smrti. Sveukupna spoznaja Krista i njegova djela spasenja razumijeva se kroz događaj uskrsnuća: »Je li Isus samo *bio* ili on *jest* – ovisi o uskrsnuću.« (Benedikt XVI.) Doista nije moguće prihvatiti Krista i tražiti njegovo spasenje, a pritom nijekati njegovo uskrsnuće i otvorenost vječnosti koja nam je darovana tim događajem. Nijekati uskrsnuće znači nijekati Krista samoga, smisao njegova utjelovljenja, silaska u čovječstvo, u smrt, u tamu groba...

Kako razumjeti otajstvo uskrsnuća? Svaki pokušaj odgovora na to pitanje, koliko god bio 'prihvatljiv' i jasan, ostaje nedorečen i 'slikovit' jer nam nije moguće znanjem proniknuti onkraj smrti. Otajstvo uskrsnuća ne da se svesti na jednokratni događaj; ono se proširuje na svakoga čovjeka koji se otvara i izručuje Božjemu spasenju. Uskrsnuće je preobrazba života, ulazak u novo postojanje, koje možemo izreći kao trajno zajedništvo s Bogom. Smrt, ukoliko je gledamo kao konačnu riječ na ljudski život, biva ispunjena strahom upravo zbog uskraćenosti svakoga oblika odnosa i zajedništva. Smrt je ondje gdje ne dopire ruka ljubavi, gdje čovjek doživljava da ne postoji ništa izvan njega. Otkupljenje od smrti jest izbavljenje iz vječne napuštenosti i ulazak u zajedništvo koje preobražava postojanje. Na tom tragu u prilogima ovoga broja Živog vrela razmatramo posebno neke vidike Kristova vazmenoga otajstva: istinu da je »bio pokopan«, položen u grob, da je »sašao nad pakao« i da je uskrsnuo »treći dan«. Svi ti vidici mogu nam rasvijetliti pogled vjere onkraj praga smrti, ali i rasvijetliti put života, jer vjera u uskrsnuće preobražava i usmjerava svekoliko postojanje.

Urednik

Umro i bî pokopan...

O zbiljnosti Isusove smrti i ukopa

Ante Crnčević

Sjecanje na ljude koji više nisu među nama obično ne uključuje pogled na njihovu smrt. Sjećanjem se vraćamo na život osoba, na trenutke susreta i zajedništva s njima, na lica po kojima ih pamtimo, na djela koja su iza njih ostala... Smrt je utopljena u njihov život. Ne pamtimo ih po smrti, nego po življenju. Samo život najdražih i najbližih osoba urezan je u naše sjećanje i po spomenu na njihovu smrt, na trenutke rastanka od njih. Što nam je osoba bila bliža, to su zadnji trenutci njezinoga života, smrt, susret s njezinim mrtvim tijelom i ukop, prisutniji u našem sjećanju.

Sjećanje na ljude koje smo poznavali bilježi dob u kojoj se ugasio njihov život, mjesto i način umiranja. Ukop i polaganje u grob pripadaju intimi koja ne ulazi u kolektivno sjećanje. Trenutak rastanka od pokojnikova tijela i njegovo polaganje u grob povjereni su krugu najbližih. Drama toga čina gotovo da se i ne razumije izvan kruga onih koje je život s pokojnikom tijesno vezao. Mogli bismo reći da smrt pripada iskustvu života, kao zadnji njegov trenutak. Ukop, polaganje u grob tiču se same smrti, susreta s istinom o smrtnosti i smrti. Oni propituju i ispovijedaju naš odnos prema smrti. Zato je ukop u svim kulturama i religijama obredno oblikovan. Ništa tako istinski ne govori o smrti kao trenutak polaganja pokojnikova tijela u grob. Pravi rastanak od osobe događa se u tome trenutku. Istina o njezinoj odsutnosti, doduše, osjeća se i proživljava kasnije, u trenucima i na mjestima koji nas podsjećaju na osobu, ali misao o rastanku vraća nas nad otvoreni grob. Pa i kada se nečiji život završi tragičnom smrću, osobe koje tuguju nerado se vraćaju na mjesto stradanja, ali će rado doći na grob, na mjesto gdje je položeno pokojnikovo tijelo. Dolazak na grob ne usmjerava misao na mrtvo pokojnikovo tijelo, nego na njegov život, na njegov životni osmijeh, na povezanost koja smrću nije prekinuta nego je zadobila novo obličje... Grob je mjesto rastanka i susreta, mjesto na kojemu se ispovijeda vlastito gledanje na život i na ono što je onkraj umiranja.

Sva ta iskustva i načini ophođenja sa smrću izazivaju u nama pitanje zašto nas evanđelja pomno izvješćuju o Isusovu ukopu, o polaganju njegova tijela u grob. Zar za evanđeosku poruku ne bi bila dostatna istina o njegovoj smrti na križu? Nije li ukop Isusova tijela događaj koji se ticao njegovih najbližih? Nijedan od evanđelista, međutim, ne izostavlja događaj ukopa (*Mk 15, 42-47; Mt 27, 57-61; Lk 23, 50-56; Iv 19, 38-42*), a uočljivo je da je i u propovijedanju apostola ta istina postala neizostavnim dijelom kršćanskoga navještaja. Razli-

Polaganjem Isuova tijela u grob dovršava se otajstvo Božjega silaska u svijet, u ljudskost. Ništa od čovjeka nije ostalo nezahvaćeno Kristovim otkupiteljskim djelom. Da bi sve otkupio, morao je sve zahvatiti, sve iskusiti i uzeti na se. Posljednje što je iskusio i na se uzeo, bila je smrt, ali i samo stanje smrti. Položenosti u grob utjelovljeni je Bog u potpunosti postao »jedan od nas«. Doista, nema ničega od nas što nije dotaknuto i zahvaćeno Božjim spasenjem.

ke koje zamjećujemo u evanđeoskim opisima Isusova ukopa mogu biti potvrda da je evanđelistima doista bilo važno istaknuti da je Isusovo tijelo bilo položeno u grob. Same pojedinosti, premda se hermeneutskim ključem u njima mogu iščitati dragocjeni naglasci, manje su važne od same istine o tijelu koje je položeno u grob. Liturgija Crkve obrednošću šutnje, koja ispunja vrijeme od obreda Muke Gospodnje do Vazmenoga bdjenja, vrši spomen na Isusov ukop i njegov »boravak« u grobu. Vrijedno je stoga istinu o Isusovoj smrti čitati kroz istinu o njegovu ukopu.

Bi položen u novi grob...

Pokušavajući objediniti odlomke kojima završavaju evanđelja možemo izdvojiti niz pojedinosti iz događaja i »obreda« Isusova ukopa: uvečer prije subote, nakon što je Isus umro, Josip iz Arimateje, koji bijaše Isusov učenik i ugledni vijećnik, na vlastitu zamolbu dobiva od Pilata dopuštenje da preuzme Isusovo tijelo; Pilat to dopuštenje daje tek nakon što mu je satnik potvrdio da je Isus umro; Josip potom kupi platno, skine Isusovo tijelo, povi ga u platno (ili povoje) i položi u svoj novi grob, koji bijaše izduben u stijeni u koji još nitko ne bijaše ukopan, a na grobna vrata dokotrlja veliki kamen. Grob bijaše blizu, u jednome vrtu. Svjedokinje toga događaja bijahu žene koje su za Isusom došle iz Galileje, Marija Magdalena i druga Marija (Marija Josipova), koje nakon ukopa odoše i pripraviše miomirise za pomazanje Isusova tijela kako bi, u dan nakon subotnjeg počinka, mogle doći na grob i pomazati Isusovo tijelo. Evanđelist Ivan, ne spominjući žene, bilježi da je Josipu iz Arimateje kod ukopa pomagao Nikodem koji je sâm prethodno donio miomirisna ulja (trideset libara smirne i aloja) kako bi, prema židovskom običaju, tijelo povili u povoje s miomirisima.

Ne zalazeći u pitanje vremena Isusove smrti i ukopa, a u čemu se Ivanov opis razlikuje od sinoptičkih sjećanja, lako je vidjeti da sve navedene pojedinosti nedvojbeno svjedoče o Isusovoj smrti. Smrt nije bila privid. Izdahnuvši na križu, Isus nije nestao. Satnik je potvrdio njegovu smrt, a tijelo je predano onima koji se žele pobrinuti za njegov ukop. S njegovim se tijelom postupa kao i sa svakim mrtvacem. U potpunosti se slijedi židovski običaj. Kao da se svakom pojedinošću želi naglasiti nedvojbenost i zbiljnost smrti i ukopa. Ipak te pojedinosti nisu samo opisi događaja. U mnogima od njih dadu se iščitati značenja i poruke koje progovaraju o novosti i posebnosti, o smrti koja nije tek jedna u nizu ili o ukopu koji u mnogočemu nadilazi način ukopa onih nad kojima je izvršena smrtna kazna. Štoviše, zadivljuje činjenica kako se kroz običnost i redovitost događaja i postupaka provlači istina o jedinstvenosti čije se značenje može razaznati tek kroz svjetlo uskrsnuća.

Nakon mnoštva i bezimene svjetine koja je dovela Isusa pred sud i pratila ga na stratište, upoznajemo »drukciji Izrael«, ljude koji u Isusovoj riječi i djelovanju prepoznaju dolazak Božjega kraljevstva. Zato i polaganje njegova tijela u grob očituje njihovo pouzdanje u ispunjenje njegova obećanja.

(Cuono Gaglione)

Povi ga u miomirisne povoje
i položi u svoj grob.

(V. Blažanović, 2013.)

Da bismo bili dosljedni novozavjetnim zapisima, valja naglasiti da je Isusovo tijelo bilo *položeno* u grob. Hrvatska riječ »ukop« odvođi misao prema spuštanju tijela u zemlju i zatrpavanju zemljom. Svi evanđelisti govore o polaganju tijela (kod svih susrećemo glagol *tithemi*, staviti, položiti), a što znači da je tijelo položeno u grobni prostor u koji se moglo ući. To sugerira i kamen kojim se zatvara grobni otvor. Naše razmišljanje ovdje, unatoč riječi ukop i ukapanje, čuva tu novozavjetnu posebnost. Dok se prema rimskom običaju tijela pogubljenika nisu 'pokapala' nego se prepuštala strvinarima, židovski osjećaj nije dopuštao takav odnos prema mrtvomu tijelu pa su i pogubljenici bili pokapani. Osuđenika koji bi bio pogubljen vješanjem o stablo nije se smjelo ostaviti obješena preko noći, nego je trebao biti pokopan istoga dana (usp. *Pnz* 21, 23), na što se poziva i evanđelist Ivan (19, 31). Zato i zamolbu s kojom Josip iz Arimateje, odvaživši se, dolazi pred Pilata možemo razumjeti unutar nastojanja za poštivanjem židovskoga običaja, ali i kao traženje oprosta od ukopa u neku zajedničku grobnicu kažnjenika.

Novi grob u koji još nitko ne bijaše položen, na neskriven način govori o »novosti« događaja Isusove smrti i ukopa. Premda se naizgled sve događa u okviru zakona i ukopnih običaja, taj će događaj dati novost ljudskoj smrti i ukopu. Pojednostopi opisa govore o strahopoštovanju s kojim protagonisti pristupaju Isusovu tijelu. Zanimljivo je da 'ukop' ne vrše vojnici ili pripadnici neke službe ukapanja. Susrećemo samo osobe koje su prethodno uzvjerovale u Isusa. Nakon mnoštva i bezimene svjetine koja je, predvođena narodnim vođama, dovela Isusa pred sud, zahtijevala njegovo smaknuće te ga pratila na stratište, upoznajemo »drukčiji Izrael«, ljude koji se »uzdaju u Božja obećanja i iščekuju njihovo ispunjenje«, ljude koji »u Isusovoj riječi i djelovanju prepoznaju dolazak Božjega kraljevstva« (Benedikt XVI., *Isus iz Nazareta*, II, 217). To iščekivanje nije ugašeno i zatrto istinom o Isusovoj smrti. Postupanje bogobojaznih ljudi kod Isusova ukopa očituje njihovu otvorenost Božjemu djelovanju i u smrti. Bilo bi presmionio zaključivati da je netko od njih iščekivao uskrsnuće, ali se može zamijetiti da u njima nije ugašena vjera u Isusovo mesijanstvo, u ispunjenje njegova obećanja. Svi protagonisti u događaju ukopa očituju tu vjeru.

Josip iz Arimateje je kriomice bio Isusov učenik koji je, kao ugledni vijećnik, skrivao od Židova svoju bliskost s Isusom; Luka za njega kaže da je bio »čovjek čestit i pravedan« te da »iščekivao kraljevstvo Božje«. Nikodem je također osoba koja je potajice tragal za Isusom. On, »ugledni Židov«, dolazi obnoć Isusu i govori mu: »Rabbi, znamo da si od Boga došao kao učitelj jer nitko ne može činiti znamenja kakva ti činiš ako Bog nije s njime.« (*Iv* 3, 2) U tom povjerljivom noćnom razgovoru Isus mu otkriva misterij novoga rođenja, rođenja odozgor, te ga poučava da »kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako ima biti podignut Sin Čovječji da svaki koji vjeruje u njemu ima život vječni« (14-15). Nikodem se već jednom ranije, kad su Isusa pred svećeničkim glavarima i farizejima optužili da se proglašava Mesijom, zauzeo za njega riječima: »Zar naš Zakon sudi čovjeku ako ga prije ne sasluša i ne dozna što čini?« (7, 51)

Žene koje su bile prisutne kod ukopa također predstavljaju vjernu skupinu onih koji se i dalje nadahu. To su iste one žene koje su Isusa slijedile na putu kroz Galileju, vjerojatno one iste koje su ga pratile na putu prema Kalvariji (usp. *Mt* 27, 55). Njihov ostanak i nakon preminuća čuva klicu vjere i nade u ispunjenje njegovih riječi.

Sve to pokazuje da je Isusov ukop više od polaganja u grob. To je čin koji potvrđuje njegovo čovječstvo, ali i čin koji ispovijeda njegovo božansko i kraljevsko dostojanstvo. Nikodem, prema Ivanovu evanđelju, za ukop donosi oko sto libara miomirisne smirne i aloja. Količina (oko trideset kilograma) svojim obiljem svjedoči da nije riječ o običnome ukopu; takva pomazanja vežu se uz kraljevsko dostojanstvo i čast. »Ako smo u bacanju kocke za odjeću Isusa vidjeli kao svećenika, sada ga vrsta njegova ukopa očituje kao kralja: u trenutcima kada se čini da je sve gotovo, tajanstveno se očituje njegova slava.« (Benedikt XVI., *Isus iz Nazareta*, II, 218-219)

Isus bi položen u novi grob, izduben u stijeni, koji mu je ustupio Josip iz Arimateje. Sveti Augustin naglašava da Isus, budući da je došao ljude otkupiti od njihove smrti, nema svoga groba; on biva položen u grob drugoga čovjeka da bi druge otkupio od smrti. Josip je ovdje predstavnik ljudskoga roda u čiji grob i u čiju smrt Isus silazi da bi sve oslobodio od okova smrti. Darežljivost Arimatejca, koji odlazi kupiti novo platno i koji ustupa Isusu svoj novi grob, govori o iskrenosti s kojom prima Gospodinovo tijelo (sv. Beda).

Ni »vrt« (gr. *képos*) u kojemu bijaše grob (usp. *Iv* 19, 41) nije bez značenja. Podsjeća na »prvi vrt«, onaj u kojega su praroditelji bili postavljeni i iz kojega su izagnani zbog svojega neposluha prema Stvoritelju. Liturgija riječi u Vazmenom bdjenju vodi nas od jednoga vrta do drugoga, od vrta stvaranja (prvo čitanje: *Post* 1,1 – 2,2) do vrta u kojemu Marija Magdalena u zoru trećega dana susreće Uskrsloga, ali ga ne prepoznaje, misleći da je vrtljar (*kepourós*). Isus je Božanski vrtljar jer je izgubljenog čovjeka ponovno doveo u vrt spasenja, u zajedništvo s Ocem. On je Novi Adam. Dok se prvi Adam, prvi čovjek, skriva pred glasom Stvoritelja, Drugi Adam, Uskrsli, ljudima u vrtu postavlja pitanje: »Koga tražite?« (usp. *Iv* 20, 15) Sam se predstavlja kao onaj koji nalazi izgubljenoga čovjeka i otkriva mu: »Ja sam!« Ista objaviteljska riječ koja je dana Mojsiju na Sinaju. Uskrsli pokazuje svoje božanstvo. Uskrsnuće je ulazak u božanski život, u potpunu jednost s Ocem.

U svom naumu spasenja Bog je htio da njegov Sin ne samo »umre za naše grijehe« (*1Kor* 15, 3), nego i da na istinski način »okusi smrt, tj. da upozna stanje smrti, stanje odijeljenosti svoje duše od tijela, od časa kad je izdahnuo na Križu do časa kad je uskrsnuo. To stanje mrtvoga Krista otajstvo je groba i silaska nad pakao.« (*Katekizam Katoličke Crkve*, 624) Položenošću u

Isus bijaše položen u novi grob, izduben u stijeni, koji mu je ustupio Josip iz Arimateje. Nemajući svoga groba, njegovim je grobom postao svaki grob. On je sišao u smrt svakoga čovjeka da ga izbavi od vječne odijeljenosti od Boga.

Hermitage Museum,
St. Petersburg, 17. st.

grob dovršava se otajstvo Božjega silaska u svijet, u ljudskost. Ništa od čovjeka nije ostalo nezahvaćeno Kristovim otkupiteljskim djelom. Da bi sve otkupio, morao je sve zahvatiti, sve iskusiti i uzeti na se. Posljednje što je iskusio i na se uzeo, bila je smrt, ali i samo stanje smrti. Položenošću u grob utjelovljeni je Bog u potpunosti postao »jedan od nas«. Doista, nema ničega od nas što nije dotaknuto i zahvaćeno Božjim spasenjem. Po otajstvu krštenja čovjek silazi u otajstvo Kristove pobjede nad smrću: »Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da, kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života« (*Rim* 6, 4).

Sašao nad pakao

Kristov *silazak* u smrt i iskustvo groba ipak ne mogu biti promatrani jednodavno u okviru Isusova pravoga čovjštva i zbiljnosti njegove smrti. Kršćanski Simbol vjere ispovijeda također da je Krist po svojoj smrti »sašao nad pakao« (*descendit ad inferos*). Time se želi reći nešto više od same činjenice smrti. U hrvatskome prijevodu riječ *pakao* može zasjeniti jasnoću toga članka vjere. No, iza te riječi, u ovome slučaju, ne gledamo neko stanje prokletstva ili vječne kazne, nego jednostavno »boravište mrtvih«. Zapravo riječ je o onome što hebrejski jezik izriče pojmom *Šeol*, a što je grčka kultura izražavala pojmom *Had*, podzemlje. Katekizam katoličke Crkve želi biti jasniji pa pojašnjava da je Isus »sišao u donje krajeve zemlje« (čl. 631). Dakle, sišao je u boravište mrtvih, onamo gdje je bio ugašen svaki život. No, on je onamo sišao ne tek kao jedan od smrtnih ljudi, nego kao Spasitelj da bi iz vječne odijeljenosti od »gledanja Boga« izbavio pravedne koji su mu prethodili. Apostol Petar preriče taj vidik Kristova otajstva u znamenitu rečenicu: »Zato je i mrtvima naviještao evanđelje« (*1Pt* 4, 6). »Silazak nad pakao jest dovršenje evanđeoskog navještaja spasenja. To je posljednja faza mesijanskog poslanja Isusova, faza sažeta u vremenu ali neizmjerana u svom stvarnom značenju; i da se naime otkupiteljsko djelo proteže na sve ljude svih vremena i svih mjesta« (*Katekizam Katoličke Crkve*, 634). Kristovo djelo otkupljenja, po iskustvu smrti, prenijelo je dar otkupljenja i na sve one pravedne koji su u smrt sišli prije njegova silaska.

Isusov *silazak* nad pakao otkriva zadnju granicu njegove spasenjske solidarnosti s onima »posljednjima«, malenima i potlačenima, a mjesto najveće čovjekove malenosti i potlačenosti jest smrt. »Bog nije prisutan samo u našim uspjesima, u sjaju života što nam se smiješi. Bog je također ondje gdje je čovjek poražen, izgubljen, nesposoban da mu se obrati.« (D. Tettamanzi) Silazak u »carstvo mrtvih« ima smisla jedino ako postoji i izlazak, povratak iz toga stanja smrti i odijeljenosti od Života. On ne izlazi sam, nego kao predvodnik svih koje je spasio i otkupio. Taj »otkupiteljski« pohod nad pakao jest razorenje kraljevstva smrti. Vjerovati u Kristov silazak nad pakao znači vjerovati da »ne postoji kutak u svemiru koji bi bio izuzet od njegove vlasti, te da nema čovjeka ni iz kojega razdoblja povijesti kojega ne bi dohvatila ponuda njegova spasenja.« (D. Tettamanzi)

Svojim vazmenim otajstvom Krist čini da ondje gdje je vladala smrt provere život. On, Začetnik života, »smrću obeskrijepi onoga koji je imao moć smrti, to jest đavla, pa oslobodi one koji – od straha pred smrću – kroz sav

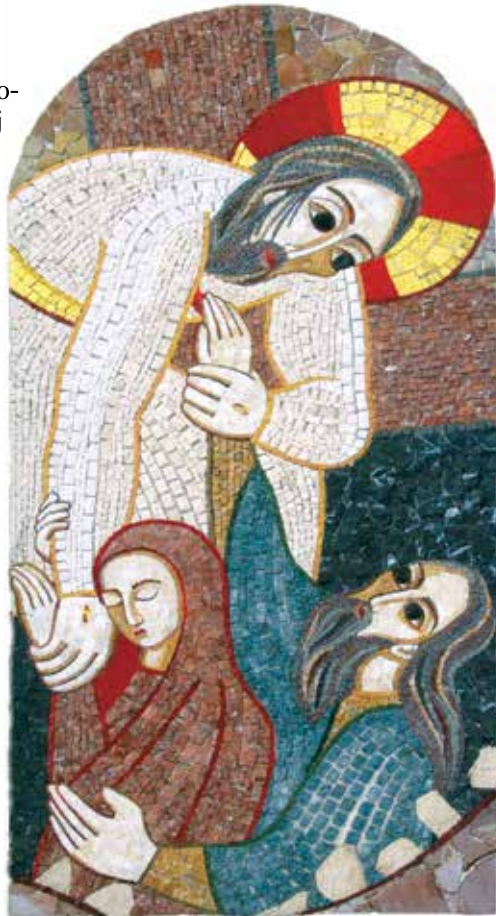
život bijahu podložni ropstvu» (Heb 2, 14-15). Oslobođenjem od vječne smrti onih koji su, napustivši ovaj život, iskusili smrt, ispunja se istina da će se »na ime Isusovo« prignuti »svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika« (Fil 2, 10).

Istina o Kristovu otkupiteljskom silasku nad pakao, u »područje kojim vlada smrt«, nuka nas na pitanje i o stvarnosti koju nazivamo paklom ili vječnom smrću. Premda hrvatsku riječ pakao možemo dovesti u korijensku i značenjsku svezu s grčkom riječju *pissa* ili latinskom *pix* (smola, 'paklina') – a ta svezu je izrasla iz pučkoga vjerovanja da je mjesto vječne kazne mjesto neugasivoga ognja – korisno je izdvojiti razmišljanje koje stanje vječne odijeljenosti od Boga i od njegova spasenja promatra kao potpunu samoću i strah osobe. To nije strah od nečega, nego strah pred zbiljom u kojoj čovjek osjeća da izvan njega ne postoji ništa; stanje u kojemu se osjeća apsolutno sam. »Kad bi postojala takva samoća, koju više ne bi mogla razbiti ničija riječ; kad bi se došlo do tako duboke napuštenosti u kojoj se nikakav 'ti' ne bi više mogao pojaviti, bila bi to zbiljska i potpuna samoća i stravičnost; to bi, drugim riječima, bilo ono što se u teologiji naziva 'pakao'.« (J. Ratzinger) Pakao je ona *samoća* u koju ne prodiše ljubav, samoća koja se kuša onkraj vrata smrti. Smrt je ulazak u apsolutnu samoću. Činilo se da je ta samoća slavila pobjedu i nad Isusom: položen

je u grob, a na grobna vrata stavljen je kamen. Predan je vječnoj samoći. No, upravo po tom susretu sa smrću i njezinim 'carstvom', Krist je razorio okove smrti. Svojom smrću i silaskom »nad pakao« Krist oslobađa čovjeka vječne samoće i vječnoga straha. »Ondje gdje do nas više ne može doprijeti nikakav glas, ondje je On. Time je nadvladan pakao ili, točnije: smrt koja je prije bila pakao, sada to više nije. To dvoje sada više nije isto jer se usred smrti nalazi život, jer je usred smrti nastanjena ljubav. Pakao je sada jedino svjesno zatvaranje u sebe ili, kako kaže Biblija: druga smrt.« (J. Ratzinger)

Ikonografska tradicija rado izražava otajstvo Kristova silaska nad pakao. Na ikonama je taj događaj prikazan u susretu Krista nad otvorenim grobom iz kojega izvlači Adama i Evu. Adam je često prikazan u klečećemu stavu, stavu poklonstva pred Životom. Krist praroditelje uzima za ruke, držeći ih za zapešće, mjesto gdje se osjeća »pulsiranje« životne snage. Kristovim je vazmenim otajstvom svakomu čovjeku darovan »puls« novoga života, života koji ne umire.

Smrt je prag preko kojega prolazi svaki čovjek. Ispovijedajući vjeru u Kristovu pobjedu nad smrću i vjerujući u uskrsnuće u nama biva pobijeđen strah pred smrću. Odvaljeni kamen na Isusovu grobu, premda ne može biti siguran temelj vjere u uskrsnuće, za nas je simbol da je čovjek oslobođen okova smrti, da smrt nije odlazak u ništavilo, u samoću, nego da je put u susret s Onim koji je po smrti prešao u Život. ■

Sašao je »nad pakao« da iz smrti izbavi sve one koji onamo siđoše prije njega. Svojom smrću on je uništio našu smrt i svojim uskrsnućem obnovio naš život.

(Marko I. Rupnik)

Vjerujem u Isusa Krista, uskrsloga treći dan

Vjera kao nova prostorno-vremenska dimenzija

Ivan Šaško

Ako se Simbol vjere ne promatra i ne shvaća tek kao nizanje teorijskih izričaja istina vjere, nego – kako je on prisutan u liturgijskome slavlju – kao pjesan hvale i davanje slave Bogu za djela koja ostvaruje na/u svojim stvorenjima, tada se smije reći da taj hvalo-slavospjev u navještaju silaska u carstvo mrtvih (nad pakao) i uskrsnuća Isusa Krista zrači posebnom snagom. Tu se nalazi vrhunac, os, žarište s kojega dolazi novo svjetlo na sve što tomu dijelu prethodi i što nakon njega biva izraženo kao kršćanska istina.

Premda svako liturgijsko slavlje u svome sadržaju ime vazmeno otajstvo, zanimljivo je vidjeti kako je ritualizirana vjerska istina o Kristovu uskrsnuću (u povezanosti s našim spasenjem koje uključuje i naše uskrsnuće).

U svibnju 1969., u početnome dijelu uvoda u prvo izdanje knjige »Auferweckt am dritten Tag« (*Uskrišen trećega dana. Najranija kristologija, stvaranje ispovijesti vjere i tumačenje Svetoga pisma u sujetlu 1Kor 15, 3-5*) Karl Lehmann je napisao: »U prvoj knjižici 'Međunarodnoga časopisa o dijalogu' (*Internationale Dialogzeitschrift*) jugoslavenski marksist B. Bošnjak pita: 'Što, na primjer, znači uskrsnuće nakon triju dana?... Zašto je Krist bio baš tri dana mrtav, a ne, na primjer, dva ili pet?' Kršćani svih konfesija do današnjega dana u Vjeronanju ispovijedaju: 'treći dan uskrsnuo (po Pismima)'«. Tada je Lehmann dodao da djeluje iznenađujuće činjenica da se u teološkim znanstvenim podacima ne nalaze jasni odgovori. Upadno je – kaže on – »kako se egzegetska i sustavna teologija malo na izravan način bavi tom problematikom«.

Naizgled se čini da je liturgija svoj ustroj svetoga trodnevlja rasporedila na nedovoljno pozoran način, jer nije uvažila sva kronološka sporenja oko pojedinih događaja. Je li tomu baš tako i što je sadržaj ispovijedanja vjere?

Unutar povijesti spasenja

Ispovijesti vjere, Simboli, kojima Crkva ispovijeda sržne istine preuzeli su izričke iz Svetoga pisma. Tijekom povijesti članak o uskrsnuću trećega dana nije se posebno propitivao ni objašnjavao. Moglo bi se iz toga zaključiti da egzegetski pristup utječe (određuje) teološko-sustavna tumačenja. Izvorno, na počecima kratki simboli vjere, postajali su konkretizirani, pri čemu je taj razvoj nosio sa sobom i svoje opasnosti. Nabijeni, pregnantni pojmovi mogu snagom izražaja izraziti profilira-

Vazmeno otajstvo je središte teološkoga razmišljanja. Višestranost i višeslojnost toga događaja ne mogu se svesti na puku povijesnu datost. Isusovo uskrsnuće nije samo 'vidjeti' ili 'dodirnuti', nego je neprekidno upućivanje na dublji poziv koji je vjera. Samo vjernik može do kraja razumjeti što uistinu znači da je Isus uskrsnuo i samo onaj tko ljubi razumije vrijednost praznoga groba. Vazam nije tek događaj prošlosti, nego je hod koji traje u današnjici po vjeri.

ni smisao jednoga događaja, dok cjepljanje na više pojedinih sadržaja vjere događaj objave može ‘preusmjeriti’ na više sastavnica i time otežati čitanje smisla. Zbog toga *1Kor* 15, 3-5 može biti pokazatelj da nije riječ o pojedinačnim, međusobno odvojenim, a zatim skupljenim, sumiranim događajima.

Konkretno razmatranje biblijskoga smisla članaka u Vjerovanju (ako su preuzeti iz Biblije) može izoštriti pogled na izvornu nakanu izrijevka. Zbog toga se mora reći da svetopisamski izraz o uskrsnuću trećega dana nije povijesno datiranje, niti kronološka odrednica, kao što se to obično misli, te se zatim u liturgijskoj rasporedbi i u svetome trodnevju pokušava pronaći podudarnost takve naravi. Zato je važno otkriti spasenjski smisao, jer se iz njega puno lakše može približiti tumačenju stvarnosti uskrsnuća, a da se pritom ne otkloni od karaktera događajnosti. Osim toga, nužno je povezati ga s Isusovom smrću na križu s kojom tvori jedinstvenu cjelinu.

Činjenica da je izriječ o uskrsnuću i to trećega dana prihvaćen u širokome ekumenskom suglasju govori da je riječ o temeljnim istinama vjere. No, jednako je tako činjenica da se u njemu nalaze poteškoće. Taj je izriječ izazovan do danas i što se tiče uskrsnuća i što se tiče odrednice ‘treći dan’. On je uzorak zašto se i kako treba braniti od pojednostavljivanja, od proglašavanja nečega netočnim, mitskim, nerazumljivim. Kada se rodi otuđenost ili teško ostvariva povezivost između onoga što je izraženo i što je prema modelima shvaćanja u određenom trenutku ‘razumljivo’, put do povezanosti, mogućih uvjerljivosti i prihvaćanja često je dug. Objektivni izričaji Simbola vjere o Isusu Kristu – kako to pokazuje i sveti Pavao – očituju se i postaju ‘vidljivima’, kada se vjernik i njegovo postojanje mogu razumjeti u tim obrascima.

Povijest spasenjskoga događaja ‘treći dan’ po djelovanju Božjega Duha odražava taj spoznajni proces koji seže u teologiju Knjige Postanka (poglavlje 22) i Knjige Izlaska (poglavlje 19), preko targuma i midraša, Novoga zavjeta i teologije otaca sve do naših dana. Ta povijest, sa svojim ‘prazninama’ i nejasnoćama, pokazuje potrebu međugre predaje (tradicije) i tumačenja (interpretacije), da bi sa sobom nosila zrnca izvornoga uvida. Sve to zahtijeva puno poniznosti pred neiscrpnom jednostavnošću.

Vazmeno otajstvo je središte teološkoga razmišljanja. Višestranost i višeslojnost toga događaja ne mogu se svesti na puku povijesnu datost. Isusovo uskrsnuće nije samo ‘vidjeti’ ili ‘dodirnuti’, nego je neprekidno upućivanje na dublji poziv koji je vjera. Samo vjernik može do kraja razumjeti što uistinu znači da je Isus uskrsnuo i samo onaj tko ljubi razumije vrijednost praznoga groba. Da bi se ušlo u otajstvo i osobno suočilo sa stvarnošću

U novozavjetnim izvješćima o uskrsnuću važno je otkriti spasenjski smisao, jer se iz njega puno lakše možemo približiti razumijevanju stvarnosti uskrsnuća, a da se pritom ne previdi sama događajnost.

(Lello Scorzelli)

dogođenoga, potrebno je prevladati povijesne odrednice obzorom vjere jer uskrsnuće – osim povijesne dimenzije – nosi onu spasenjsku, soteriološku i eshatološku. Vazam nije tek događaj prošlosti, nego je hod koji traje u današnjici po vjeri. Vjera je nova dimenzija vremena, a uskrsnućem, događajem koji je započeo Isus ('prvina' uskrsnulih), otvoren je put prema onoj posvemašnjoj sintezi koja će se ponovno dogoditi u njemu (usp. *Ef* 1, 10; *Kol* 1, 15-16).

Kristovo uskrsnuće, nadalje, označuje ostvarenost spasenja za svakoga čovjeka. Ono je početak novoga života na koji je vjernik pozvan. Da Krist nije uskrsnuo, ne bi imalo smisla mijenjati način življenja; ne bi imala smisla nesebičnost, baš kao ni trpljenje (usp. *Rim* 8, 19-23).

Uskrsnuće je i najveći 'paradoks' kršćanske objave. U njega se slijevaju svi naizgled proturječni elementi, a otajstvo se očituje u svoj svojoj znakovitosti, snazi i veličini. Za nas, naviknute promatrati i uređivati svoje spoznaje prema pravilu uzroka i posljedice, nije lako usvojiti drukčiji pristup, onaj naime koji polazi od vjere. Ipak, vjera je jedini uvjet za cjeloviti pristup u vazmeno otajstvo (za njegovo življenje kao razumijevanje). Upravo je zbog toga vazmenomu događaju – posebice slavlju – primjereniji poetički i dok-sološki govor od suženih tehničkih i 'znanstvenih' jezika.

Teze o danu Kristova raspeća i uskrsa

Obično se postavlja pitanje: Ako je Krist raspet u petak popodne, a uskrsnuo u nedjelju ujutro, kako je mogao provesti tri dana u grobu? U pokušaju davanja odgovora na to pitanje uočava se da Novi zavjet ne spominje izričekom dan u tjednu kada je Isus umro na križu. Tako su se uvriježile predaje od kojih je najraširenija ona koja prepoznaje petak kao dan Isusova raspeća. Ali postoje oni koji taj događaj prepoznaju u srijedi ili pak iznose argumente koji bi vodili k zaključku da je to bio četvrtak.

Evangelje po Mateju navodi sljedeće Isusove riječi: »Doista, kao što Jona bijaše u utrobi kitovoj tri dana i tri noći, tako će i Sin Čovječji biti u srcu zemlje tri dana i tri noći.« (*Mt* 12, 40) Ta usporedba mnoge je vodila u računanje dana i sati, napominjući kako se u židovstvu 1. stoljeća jedan dio dana smatrao i brojio kao cijeli dan. Tako bi bila obuhvaćena tri dana (dio petka, subota i dio nedjelje). Jedan od glavnih argumenata u prilog da je Isus razapet u petak dolazi iz *Mk* 15, 42, gdje se govori o predvečerju subote (dakle tjednoga šabata). Neki dodaju da retci kao što su *Mt* 16, 21 i *Lk* 9, 22 pokazuju da bi Isus uskrsnuo treći dan, ali ne bi trebao biti u grobu cijela tri dana i tri noći.

Oni koji smatraju da je Isus raspet u četvrtak argumentiraju to pokazivanjem da je previše događaja (dvadesetak) između Kristova ukopa i nedjelje ujutro, da bi se oni mogli dogoditi od petka do nedjelje, tim više što bi jedini puni dan bio židovski šabat. Ako bi dan raspeća bio četvrtak, puno bi se poteškoća uklonilo. U tezi koja govori o srijedi, potrebno je razmišljanje osloniti na dva šabata. Nakon prvoga – započetkoga u srijedu kada bi Isus bio raspet (prema *Mk* 15, 42; *Lk* 23, 52-54) – žene bi kupile miomirisne (učinile su to nakon subote – usp. *Mk* 16, 1). Taj 'šabat' bio bi Pasha, jer su se – kažu – najsvetiji dani nazivali šabatom (usp. *Lev* 16, 29-31; 23, 24-32), bez

obzira što to nisu sedmi dani u tjednu. Dakle, žene koje su kupile miomirise nakon šabata, vratile su se i pripremale ih, te se odmarale tijekom šabata (usp. Lk 23, 56). One ne bi mogle nabaviti miomirise i pomasti nakon subote, osim ako ne bi bile dvije subote (šabata).

Prema tezi o dva šabata, ako je Krist rasset u četvrtak, nasvetiji šabat (Pasha) počeo bi nakon zalaska sunca u četvrtak i završio u četvrtak zalaskom sunca, na početku tjednoga šabata. Ako bi nabavile miomirise nakon šabata, to bi bio tjedni šabat te bi prekršile zapovijed o šabatu. Držeći se doslovno Lukina izvješća, taj bi se problem mogao razriješiti tako da je Isus rasset u srijedu. Pasha bi pala na četvrtak, žene bi nabavile miomirise u petak i vratile bi se radi njihove priprave, odmorile se na (tjedni) šabat i zatim ujutro u nedjelju odnijele miomirise na grob. Isus bi prema tome bio pokopan u srijedu navečer, te bi se s pomoću židovskoga brojenja dana moglo doći do tumačenja da se Uskrsnuće dogodilo trećega dana, pa i nakon tri dana. U toj tezi poteškoću stvara pripovijedanje o Isusovu hodu s učenicima prema Emausu »istoga dana« kada je uskrsnuo (usp. Lk 24, 13). Tada, ne prepoznavši odmah Isusa, govore o tome da je to treći dan otkako se to dogodilo, ali od srijede do nedjelje bila bi četiri dana (osim, ako se ne osvrću na brojenje dana od ukopa). Ipak, treba li tražiti takvu preciznost?

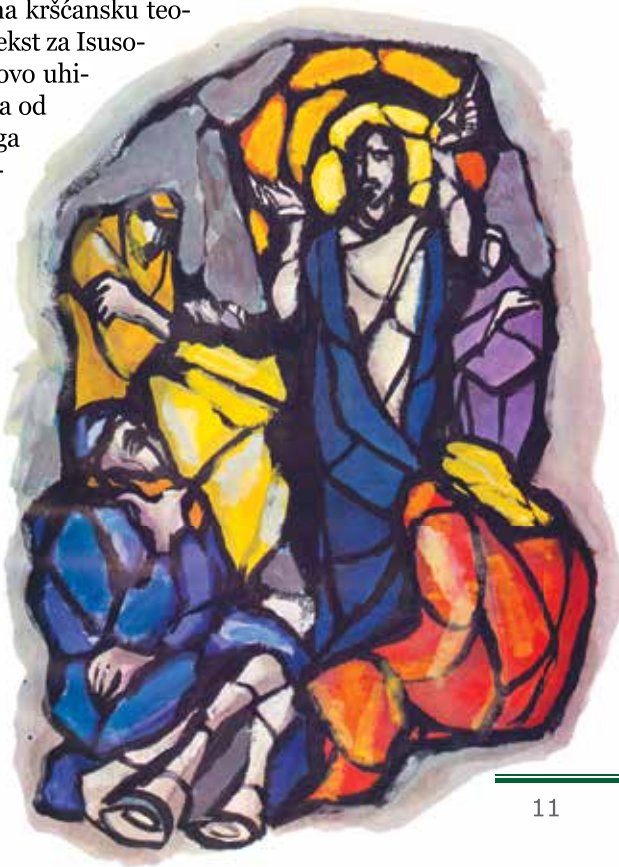
Vjera u uskrsnuće ne počiva na otkrivanju praznoga groba, nego na susretima s Uskrsnim, s njegovom novošću i njegovim preobraženim tijelom. To je susret koji daje smisao svakoj njegovoj riječi svakom činu. Iz susreta s njim spoznaje ga se u novome svjetlu.

(Đuro Seder, 1985.)

Odnos kršćanskoga i židovskoga vazma

Palestinski Targum o Izlasku sadrži »Poemu o četiri noći« koja Pashi pripisuje četiri događaja: stvaranje svijeta, žrtvovanje Izaka, izlazak iz Egipta i dolazak Mesije. Sve to ima značajan utjecaj na kršćansku teologiju Vazma, a takva Pasha priprema kulturni kontekst za Isusovu Posljednju večeru s njegovim učenicima, njegovo uhićenje, suđenje, muku i raspeće. Unutar osam dana od te pashalne svečanosti on je ustao od mrtvih prvoga dana u tjednu. Takvu je Pashu Crkva zaista slavila od vremena najranijih liturgijskih bilježaka kao središnje slavlje liturgijske godine. No, ima puno pitanja o preciznome odnosu između kršćanskoga i židovskoga vazma (Pashe Zakona). U samomu Novom zavjetu nije sigurno je li Posljednja večera bila takvo pashalno blagovanje.

Svjedočanstvo sinoptičkih evanđelja čini se prilično jasnim. Isus šalje svoje učenike da pripreme prostoriju za Pashu (usp. Mk 14, 14; Mt 26, 18; Lk 22, 8). Markovo izvješće može izgledati zbunjujućim, miješajući prvi dan beskvasnih kruhova (15. nisan) s danom kad su žrtvovali pashalnoga jaganjca (14. nisan) što se vjerojatno može objasniti pogriješkom u prevođenju aramejskoga izraza. Priprava za blagdan kod sinoptika se sigurno održala 14. nisan, a večera koja se blagovala u noći je pashalna gozba. Isus je po toj kronologiji rasset 15. nisan. S druge strane, po četvrto-

Kakva je ta tjelesnost Uskrsloga Krista, nije nam do kraja znano, ali ju možemo zvati proslavljenom i preobraženom. To je tjelesnost koja više nije podvrgnuta raspadljivosti i zakonitosti smrtnosti.

(V. Blažanović, 2013.)

me Evanđelju raspeće je bilo 14. nisan, u vrijeme klanja jaganjaca za blagdan, a *Iv* 19, 32-36 povezuje propust vojnika da prebiju Isusove golijeni s naznakom (usp. *Izl* 12, 46) da se nijedna kost pashalnoga jaganjca neće slomiti. To poistovjećenje Isusa kao pashalnoga jaganjca Novoga zavjeta/saveza zrcali se već kod sv. Pavla (usp. *1Kor* 5, 7). I dok je u prošlim vremenima ivanovska kronologija, kao svjesno teologiziranje, od neznatnoga historiografskoga značaja, novije egzegetsko mišljenje je manje naklonjeno odbacivanju povijesnosti ivanovske kronologije. Izgleda da se sa sigurnošću može reći da *1Kor* 5, 7 odražava Pavlovu prisnost s tradicijom prve Crkve s kronologijom koju poznajemo kao ivanovsku, te izgleda da početno slavljenje kršćanskoga vazma pretpostavlja tu kronologiju.

Gledajući širim pogledom čini se da nije važno znati kojega je dana u tjednu Isus bio raspet. Da jest, Sveto bi pismo iznijelo taj podatak. A ono što je važno, to je priopćeno: da je umro i da je tjelesno uskrsnuo od mrtvih. Jednako je tako važno znati razlog zbog kojega je umro: da bi podnio kaznu kojom su kažnjavani grješnici. I treće: vjerovati u Njega, pouzdati se u Njega vodi u život vječni.

Eshatološka vrijednost

U Vazmenome hvalospjevu nalaze se i riječi o blaženoj noći koja »jedina zavrijedi znati vrijeme i čas kada je Krist od mrtvih ustao«. Noć kao svjedok najvećega događaja koji niti jedan čovjek ne može opisati. Povijesni je događaj ostavio svoje tragove, ali Uskrsnuće nadilazi povijest i dio je otajstvene logike koja nam je darovana da bismo u svijetu stvarnost uvijek promatrali u njezi-

noj dvojnosti koja pruža cjelinu, premda se možemo zadržati samo na jednome: u dimenziji imanentnoga i transcendentnoga. Zbog toga Uskrsnuću pristupamo *kao eshatološkomu događaju*.

Isusovo uskrsnuće, njegovo uzvišenje i dar Duha Svetoga označuju početak posljednjih vremena providnosnoga plana nebeskoga Oca. Pred tim događajem vremensko-prostorne dimenzije, neizbježne u ljudskome govoru za izražavanje, mogu imati tek ulogu približnosti. Nitko ne zna kako se i kada se dogodilo uskrsnuće. Sveto pismo vodi prema zaključku da je ono bilo između ukopa i našašća praznoga groba, ali ne postoje opisi. Zato je zanimljivo primijetiti da je u 'formuli vjere' prema *1Kor* 15, 3-5 Pavao stavio grčki glagol *egegertai*, koristeći perfekt, dok je za druge događaje (umro, bi pokopan, ukaza se) koristio aorist, što jasno govori o drukčijosti događaja, to jest o događaju koji se nastavlja ispunjavati. Kristovo uskrsnuće, kako

ga ispovijeda vjera Crkve nije stoga zaključano u prošlosti, nego je događaj koji traje u povijesti. Kristov je vazam početak novoga Stvaranja koje svoju puninu ima u ponovnome, slavnom Kristovu dolasku. Isticanje eshatološke dimenzije uskrsnuća nije na uštrb njegove povijesne vrijednosti. Upravo suprotno, povijest zadobiva puno značenje u svjetlu posljednjih događaja.

Onda se s pravom pita u kojemu je smislu uskrsnuće povijesno. Zaključak ne može ići u smjeru historiografske analize. Ono je povijesno budući da ga je ostvarila povijesna osoba – Isus iz Nazareta, i doživjele su ga povijesne osobe. Neosporan je identitet Uskrsloga: to je Isus, galilejski učitelj koji je ubijen razapinjanjem na križ. Nakon toga događaja postoje svjedočanstva apostola koji su ga doživjeli (vidjeli) uskrsloga unutar povijesnih odrednica vremena i prostora. Na taj se način nalazimo i pred pitanjima o poimanju povijesti i povijesnosti, koje je dobro razmatrati u širinu koju nudi Sveto pismo, a koja je sažeta u sintagmu ‘povijest spasenja’. Čitanje događaja Kristova uskrsnuća nije cjelovito, ako se zanemari važnost povijesti kao povijesti spasenja. Povijest je na izvorištu Objave, kao opis Božjega djelovanja. Povijest je sve ono što Bog čini za čovjeka ili po čovjeku (s narodom i za narod). Povijest je znak nepromijenjene Božje ljubavi prema čovjeku i svijetu. U tome smislu Uskrsnuće ‘pripada povijesti’ i jest ‘povijesno’.

Sve to još jedanput očituje koliko je teško u jedan čin spojiti ljudsko i božansko. Tako povijest nikada ne će moći dati očite dokaze o uskrsnuću. Ona se nužno zaustavlja pred Isusovom smrću i ukopom. Tako je Vjerovanje izražaj povijesti spasenja, čitljive do kraja jedino vjerom. No, u tome se nalazi liturgija, kao događaj, čin koji spaja nebo i zemlju, koja omogućuje ‘skok’ iz povijesti u povijest spasenja. Razumljivo je da pristup vjerom ne smije isključiti povijesna istraživanja jer vjerniku otvara prostore inteligibilnosti i slobode izbora vjere. Za vjernika samo vjera daje konkretnost onim stvarima kojima se nada i sigurnost da je Božja ljubav uskrisila Isusa od mrtvih, radi uskrsnuća svakoga čovjeka i cijeloga svijeta. Tako, kaže R. Fisichella, možemo reći da je Vazam podudaran sa zadnjim Isusovim danom na zemlji i prvim danom Krista, uzvišenoga zdesna Ocu.

Čin vjere i povijesne datosti

Govor o Isusovu uskrsnuću okreće se često oko dvije suprotstavljene krajnosti. Ili se prihvaća povijesnost događaja, ali ga se promatra kao jedva nešto više od reanimacije leša, ili se naglašava vrijednost toga događaja po vjeri, ali ga svodeći na sam čin vjere, dakle bez suodnosa s povijesnim datostima i sa stvarnošću koja se može doživljavati i na fizički način. Tako će se ponegdje reći: *Uskrsnuće je vjera*; ili pak: *Središte teologije uskrsnuća je prazan grob*, kao da se nakon otkrića praznoga groba nije dogodilo baš ništa; kao da nisu postojala ukazanja Uskrsloga ili kao da se ona ne bi smatrala povijesnim činjenicama. No, Kristovo tijelo nije ‘ishlapilo’, kako to nastoje sugerirati neki teološki pokušaji, daleko od evanđeoskih svjedočanstava i Katekizma, toga sigurnoga uporišta.

U istini kršćanske vjere o uskrsnuću nemoguće je previdjeti da je riječ o povijesnome i transcendentálnome događaju za koji su utvrđena povijesna očitovanja (usp. *Mt* 28, 9-10; *Iv* 20, 11-18). Opisano je i navedeno pu-

Bi položen u grob.
I uskrsnu trećega dana.
(V. Blažanović, 2013.)

no susreta (samo Pavao spominje više od petsto ljudi) u kojima se nalaze i jasne geste tjelesnosti, za koje nema posebnoga opisa, ali se zbivaju na razini prepoznavanja, komuniciranja, zajedništva blagovanja... Kakva je ta tjelesnost nije nam do kraja poznato, nego ju možemo zvati proslavljenom, s nešto više zadržke, i preobraženom. Uskrišen je na život vječni.

Dakle, to je tjelesnost koja nije više podvrgnuta raspadljivosti i zakonitosti smrtnosti. Dalje od toga ne možemo, osim *via negativa*, to jest uočavati što je različito. Tako se ne radi o sličnim primjerima povratka ljudi u zemaljski život (na primjer uskrišeni Lazar) te time niti logici *uzrok-posljedica*, jer to tijelo više nije podvrgnuto zakonitosti materijalnosti, ne zato što više ne bi bilo 'materijalno' (Isus nije tek duh), nego je materija sasvim podvrgnuta Duhu i duhovnomu. U tome je svjetlu dobro razmotriti izrijeke iz Katekizma Katoličke Crkve (br. 645-646): »Uskrsli Isus uspostavlja s učenicima izravne odnose... da ustanove da je uskrslo tijelo kojim se on pojavljuje ono isto koje je bilo mučeno i raspeto, jer ono još nosi tragove muke. To pravo i stvarno tijelo istodobno posjeduje ipak nova svojstva uskrslog tijela: ono nije više u ovome prostoru i vremenu, nego se može na svoj način uprisutniti gdje i kada hoće... U svome uskrsnom tijelu on (Isus) prelazi iz stanja smrti u drugi život onkraj vremena i prostora. Isusovo je tijelo u uskrsnuću ispunjeno moću Duha Svetoga; ono sudjeluje u božanskom životu u stanju svoje slave, tako da sveti Pavao može o Kristu reći da je on 'nebesnik', nebeski čovjek.«

Liturgijski izražaj i slavlje Otajstva

Gledajući obredni ustroj i sadržaj brzo dolazimo do uvida da liturgija nema za cilj kronološki slijediti događaje iz Isusova života, premda ih ne zanemaruje. Već sama činjenica koja govori da liturgijsko slavlje ima uvijek isti sadržaj – Kristov vazam, govori da je nemoguće u njemu čitati rascjepkanost koja bi dijelila različite događaje i životna razdoblja.

Tako ni sveto trodnevlje ne preslikava iz sata u sat ono što se događalo u Isusovu životu. To ne pokazuje samo rasporedba slavlja, nego ni drugi obredni elementi. Poteškoće nastaju u onim prilikama kada se nedostatno uvaži činjenica da liturgija povezuje cikličnost, linearnost i svoje specifične razlikovne elemente u poimanju vremena. Tako se u nekim dijelovima čini da liturgija ima oznake oponašanja (*mimesis*), ali da je njezina nosiva snaga uvijek bila i jest spomen-čin (*anamnesis*) i to u svjetlu događaja Krista.

Navještaj Kristova uskrsnuća sadržan je u svakome slavlju, ali mu se pristupa s različitim senzibilitetom. Pomoći može naš pristup istini Kristova raspeća. Kršćanin gledajući križ već vidi Krista uskrsloga. I u svakome slavlju kršćanin se nalazi i živi te slavljeničke trenutke kao dionik novoga života u Kristu, premda u vremenu Bog ostvaruje događaje spasenja prema jedincatosti Kristova vazma (»jedanput završava«) i prema ponovljivosti u povijesti (»svaki put kada...«).

Dakle, slavljenje Kristova uskrsnuća unosi u Trodnevlje poseban ritam koji ostavlja dojam snažne kronološke dosljednosti, ali se mora biti svjestan teološke i egzistencijalne cjelovitosti. Tako se na Veliki petak vidi linearnost

sheme: navještaj u liturgiji Riječi; zazivanje u svečanoj sveopćoj molitvi; štovanje u klanjanju Križu; sudioništvo u euharistijskoj pričesti.

Nešto slično živi u središtu vazmenoga slavlja u vazmenoj noći, gdje žive jasni sadržaji vjere u uskrsnuće prevedeni u obred. Taj obred povezuje ne samo neki segment Isusova života, nego zahvaća cijelu povijest spase-nja, od Stvaranja do Kristova ponovnog dolaska. Tako se na matrici odno-sa tama-svjetlo povezuje Stvaranje, Utjelovljenje i pobjeda nad smrću. Sve se to događa naglašavajući ponajprije vid i hod. U navještaju Riječi ponov-no se zahvaća u isti životni luk, koristeći riječ, odnosno sluh i slušanje. U kr-snoj službi objektivnost prelazi u subjektivnost, ovisnu o zajednici. Stupnje-vitost pokazuje prijelaze od prirodnoga do objavljenoga; od vjere »ex audi-tu« do vjere »ex experientia«, naglašavajući dodir (voda-grob-čišćenje-pre-porod). U zadnjemu euharistijskom dijelu naglasak je na blagovanju, susre-tu, te osobito na okusu (i mirisu), jer »tko kuša taj tek pravo zna što znači ljubav Gospodnja«. Ipak, dobro je primijetiti da je miris najneizravnije za-stupljen, premda liturgijski trajno prisutan (oganj, tamjan, vosak, cvijeće).

Vjerovanje u uskrsnuće prevedeno je u cjelovitu tjelesnost te je zato li-turgija vazmenoga bdjenja najljepši izražaj Simbola vjere u slavlju. Nigdje i nikada se Vjerovanje ne očituje svojom snagom kao u tome srcu kršćansko-ga života na zemlji. Možda je i to razlog da je Bog najčudesnije djelo, naj-manje vidljivo i očito zbog noćne tame, obasjao svjetlom vjere i darova sla-be zrake svjetla, kako bismo bili pozorniji na znakove koji govore o životu i radosti. ■

Liturgijski kalendar

OŽUJAK

24 N **NEDJELJA MUKE GOSPODNE. CVJETNICA**

25 P Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 42,1-7; Ps 27,1-3.13-14; Iv 12,1-11

26 U Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 49,1-6; Ps 71,1-6b.15ab.17; Iv 13,21-33.36-38

27 S Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 50,4-9a; Ps 69,8-10.21bc-22.31.33-34; Mt 26,14-25

28 Č **ČETVRTAK VEČERE GOSPODNE. VELIKI ČETVRTAK**

29 P **PETAK MUKE GOSPODNE. VELIKI PETAK**

30 S **VELIKA SUBOTA. VAZMENO BDJENJE**

31 N **NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODINOVA**

TRAVANJ

1 P Drugi dan Vazmene osmine:

Dj 2,14.22-32; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 28,8-15

2 U Treći dan Vazmene osmine:

Dj 2,36-41; Ps 33,4-5.18-20.22; Iv 20,11-18

3 S Četvrti dan Vazmene osmine:

Dj 3,1-10; Ps 105,1-4.6-9; Lk 24,13-35

4 Č Peti dan Vazmene osmine:

Dj 3,11-26; Ps 8,2a.5-9; Lk 24,35-48

5 P Šesti dan Vazmene osmine:

Dj 4,1-12; Ps 118,1-2.4.22-24.25-27a; Iv 21,1-14

6 S Sedmi dan Vazmene osmine:

Dj 4,13-21; Ps 118,1.14-21; Mk 16,9-15

7 N **DRUGA VAZMENA NEDJELJA**

8 P **NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO. BLAGOVIJEST, svetkovina**

Iz 7,10-14; Ps 40,7-11; Heb 10,4-10; Lk 1,26-38

9 U Svagdan: Dj 4,32-37; Ps 93,1-2.5; Iv 3,7b-15

10 S Svagdan: Dj 5,17-26; Ps 34,2-9; Iv 3,16-21

11 Č **Sv. Stanislav, biskup i mučenik, spomendan**

od dana: Dj 5,27-32; Ps 34,2.9.17-20; Iv 3,31-36

12 P Svagdan: Dj 5,34-42; Ps 27,1.4.13-14; Iv 6,1-15

13 S Svagdan; ili: **Sv. Martin, papa i mučenik**

Dj 6,1-7; Ps 33,1-2.4.5.18-19; Iv 6,16-21

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica

Ulazna pjesma

Hosana Davidovu sinu:
Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje.
Izraelov Kralju: Hosana u visini!

Mt 21, 9

Zborna molitva

Svemogući vječni Bože, poslušan tvojoj volji
naš je Spasitelj uzeo tijelo, ponizio sama
sebe i podnio sramotu križa.
Daj da slijedimo uzor njegova poniženja,
s njime zajedno trpimo i postignemo
slavu uskrsnuća. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, smiluj nam se po mucu svoga
Sina. Djelima to ne zaslužujemo:
ali se uzdamo u tvoje milosrđe
i jedinstvenu žrtvu Isusa Krista.
Koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Pričesna pjesma

Oče moj, ako me ne može mimoići ova čaša
da je ne pijem, neka bude volja tvoja.

Mt 26, 42

Popričesna molitva

Po ovoj pričesti, smjerno te, Gospodine,
molimo: Ti si nam smrću svoga Sina dao
da senadamo životu u koji vjerujemo.
Daj da njegovim uskrsnućem stignemo
cilju zemaljskog putovanja. Po Kristu.

Prijedlozi za pjevanje

Početak obreda:	468	Hosana Davidovu Sinu
Ophod:	469	Židovska su djeca
	470 ili 471	Slava, čast i hvala ti
Ulazna:	472	Kad je ono Gospodin
Otpj. ps.:	474	Bože moj
Prije evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Prinosna:	228.2	Po obećanju
Pričesna:	479	O Spase roda ljudskoga
Završna:	463	Sretnih li vas
ili:	856	O Isuse, daj da pjevam

Prvo čitanje Iz 50, 4-7

*Lica svojeg ne zaklonih od pogrda,
ali znam da se neću postidjeti.*

Čitanje knjige proroka Izaije
Gospodin Bog dade mi jezik vješt
da znam riječju krijepiti umorne.
Svako jutro on mi uho budi
da ga slušam kao učenici
Gospodin Bog uho mi otvori:
ja se ne protivih niti uzmicah.
Leđa podmetnuh onima što me udarahu,
a obraze onima što mi bradu čupahu,
i lica svojeg ne zaklonih
od pogrda ni od pljuvanja.
Gospodin Bog mi pomaže,
zato se neću smesti.
Zato učinih svoj obraz ko kremen
i znam da se neću postidjeti.
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 22, 8-9.17-18a.19-20.23-24

Pripjev: Bože moj, Bože moj,
zašto si me ostavio?

Svi koji me vide, podruguju se meni,
razvlače usne, mašu glavom:
»Uzdao se u Gospodina, neka ga sad izbavi,
neka ga spasi ako mu omilje!«

Opkolio me čopor pasa,
rulje me zločinačke okružile.
Probodoše mi ruke i noge,
sve kosti svoje prebrojiti mogu.

Razdijeliše među se haljine moje
i za odjeću moju baciše kocku.
Ali ti, Gospodine, daleko mi ne budi;
snago moja, pohiti mi u pomoć!

A sada, braći ću svojoj
navješćivati ime tvoje,
hvalit ću te usred zbora.
»Koji se bojite Gospodina, hvalite njega!
Svi od roda Jakovljeva, slavite njega!
Svi potomci Izraelovi, njega se bojte!«

Eremitorij San Baudelio de Berlanga
(Španjolska), oko 1125.

Molitva vjernika

Drugo čitanje Fil 2, 6-11

Ponizi sam sebe... zato Bog njega preuzvisi.

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Filipljanima

Krist Isus, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »opljeni« uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ. I svaki će jezik priznati: »Isus Krist jest Gospodin!« – na slavu Boga Oca.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Fil 2, 8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Lk 22, 14 – 23, 56

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Luki.

Braćo i sestre, združeni u molitvi i nadahnuti Isusovom poniznošću i predanjem, obratimo se Ocu nebeskom proseći mudrost razumijevanja i snagu prihvatanja njegove volje. Molimo zajedno:

Oče, usliši nas.

1. Oče, tvoj je Sin na današnji dan svečano ušao u grad Jeruzalem da ondje izvrši tvoj naum spasenja: daj svojoj Crkvi da vjerno hodi putem evanđelja te jednom prispije k vratima nebeskoga Jeruzalema, molimo te.
2. Oče, tvoj je Sin na današnji dan bio slavljen kao kralj i osloboditelj svoga naroda: daruj svojim vjernima dar evanđeoske mudrosti da se ne dadu zvesti slavom svijeta nego da uvijek imaju pred očima dar vječnosti koju si nam u Kristu pripratio, molimo te.
3. Oče, tvoj je Sin radi našega spasenja ostao poslušan tvojoj volji sve do smrti na križu: pomози nam razumjeti tvoju volju i onda kad na putu života susretnemo križ i trpljenje, molimo te.
4. Oče, tvoj je Sin s ljubavlju oprostio svima koji su ga na smrt osudili: oprosti nam naše krivnje i obdari nas ljubavlju koja oprašta svima zbog kojih trpimo, molimo te.
5. Oče, ti si svoga Sina, koji je sišao u iskustvo smrti, uskrsnuo od mrtvih: svjetlom uskrsnuća obasjaj i našu preminulu braću i sestre, molimo te.

Oče nebeski, tvoj se Sin radi našega spasenja predao u smrt i nas učinio dostojnima tvoga smilovanja. Primi naše molitve i pomози nam životom nasljedovati njegovo predanje. Koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Pljusak lišća i latica radosti i rosa s mirisom tame

Veliki tjedan i njegov početak u kojemu je sve pomalo izokrenuto; sve protiv svega. Kao da je svemu tako lako promijeniti predznak. Štoviše, to su trenutci u kojima se objavljuje za koga i za što netko živi. Uhvaćen tom mišlju dopustih se voditi rukom Paola Spoladorea u procesiji s cvijećem i pjesmom. I najednom pljusak tame – kao da je svatko i gotovo sve protiv Njega; umočeni u izdaju: čas izdajnici, čas izdani. Jedan ga od prijatelja prodaje za vrijednost jedne magarice, srebrnjake koje su zamirisali na krv i navukli patinu neprobijne tame. Učenik kojega je pozvao da bude trajno uporište zanijekao je trajnost i prepustio vrijeme strahu pred običnom sluškinjom.

Optužen i predan od pripadnika svoga naroda, Isus je osuđen istodobno od suda koji se poziva na Mojsijev Zakon i od 'laičkoga' suda koji se poziva na carske odredbe. On, Židov, pred svojim sunarodnjacima koji su živjeli tisućljetno iskustvo savezništva i nevjere, i koji se sada nalaze pred svojim najvećim izazovom. Što se to dogodilo da je rođena tako bolna kušnja: prečuti Boga Abrahama, Izaka i Jakova te odlučno i javno stati uz cara? Kako su samo otajstveni Božji putevi koji potiču na molitvu i blizinu kršćanskih i židovskih vjernika. No, i 'laička država' carstvo izdaje samu sebe, niječući najosnovnije pravo nedužnoga i osuđujući onoga za koga je maloprije priznala da nije kriv, a oslobađa onoga koji je prepoznat kao ubojica. Sve je izokrenuto, poništeno, opustošeno.

Oštrina srdžbe

No, postoji ruka iza svega što se događa, iza pljuska listova maslinovih grana i slapa cvjet-

nih latica. Ruka koja pokreće puk protiv Isusa ista je ona koja vodi sinedrij, koja prati Judu, napastuje Petra i podupire Pilata. To je ruka srdžbe. A srdžba? Ona ima samo jedan izvor – strah; a protiv straha jedini je lijek – vjera.

Narod se bojao stati na Isusovu stranu jer su njihovi vođe bili protiv njega; također se bojao Isusovih riječi – premda je istodobno njima bio zadivljen – jer su predlagale nove putove poimanja i rješenja životnih problema. Članovi Velikoga vijeća, sinedrija, kao i glavari, bojali su se Isusa jer je mogao narušiti uravnoteženosti; bojali su se da im ispod nogu ne izmakne moć i položaje koje su priskrbili na svome putu udaljavanja od vjere u Abrahamova Boga. Juda se boji sebe, da ga Isus ne promijeni iznutra i preobrazi u novoga čovjeka, oslobođena od posjedovanja i prividnih sigurnosti. Petar se boji za svoju kožu da ne bi bio zatvoren i kažnjen samo zbog toga što ga poznaje. Pilat se boji da ne izgubi stečenu vlast, ulogu u kojoj ne smiju drhtati ruke i zato ih je bolje polit vodnom, uroniti u lavor koji je zrcalno odražavao strah na njegovu licu; to se caru ne bi svidjelo. Svi se boje, a kada ovlada strah, on ujedno nudi rješenje pomirenosti sa sobom – nasilje.

Uz pomoć srdžbe, gnjeva, izdaje, psovski, udaraca, ponižavanja, pljuvanja, izbacuju zlo u svijet i tako stvaraju lanac: ne vjerujući dopuštaju da zavlada strah; strah rađa srdžbu, a srdžba zlo. Ne nanosimo si zlo jer bi ono bilo jače od dobra, nego zato jer smo se dopustili raniti strahom; jer slobodu nismo usmjerili dobrom. Nasilje, zloća, nepravda samo su završna očitovanja straha i srdžbe. Ne izdaje se bližnje, niti se vode ratovi, ako ne postoji srdžba, neprihvatanje darovanosti iz straha, život lišen vjere.

Strah do ljutnje na Boga

Strah je neodvojivo povezan s osjećajem mogućnosti gubitka nekoga ili nečega na što smo navezani. Ako se tomu ne suprotstavimo vjedom, odmah se pojavljuje osjećaj nepravедnosti, napuštenosti i srdžbe. Od toga izbije vrelo koje stvara slapove boli i bolesti, sukoba i nereda, nasilja i smrti.

Na Isusovim leđima se nisu usijecali tragovi biča, nego srdžbe cijeloga svijeta, počevši od srdžbe Sotone, paloga anđela koji je poslušnost Bogu zamijenio strahom. Možda o tome ne razmišljamo ili se pak i sami nađemo u svojoj grješnosti u strahu pred Neprijateljem, ali kao kršćani trebamo znati da je Sotona podvrgnut strahu. On kao otac laži i zla rob je straha.

Nisu samo željezni čavli probadali Isusovo tijelo, nego su ga prikivali čavli srdžbe koja svojim viorom svakodnevno pustoši naša srca i misli. Isus na svoja leđa nije stavio samo gredu naših grijeha, nego i svu srdžbu i strah koji iz njih proizlaze. Strah prikiva srce uz zlo. Postoji strah koji nadilazi svaki drugi, najsnažniji i najrazorniji, strah i srdžba protiv Boga. Sve su kušnje usmjerene prema tomu cilju – da se čovjek naljuti i bude srdit na Boga. Tada ga ništa više ne priječi na putu uništavanja čovjeka, u izvršavanju Neprijateljevih zadaća. Njegov je konačni cilj: unijeti u ljude toliki strah da se počnu ljutiti na Boga.

Kada se učini nešto nepravедno, sigurno da je objektivno zlo sama nepravda, ali je bit rušilačke snage druga. To je strah i osjećaj napuštenosti, ljutnja koju živi onaj s kojim se postupa nepravедno. Naime, ta je ljutnja temelj drugomu strahu i nepravdi. U tome leži đavolska igra. Isus je na križu onoga dana odgovorio na sav strah i srdžbu svijeta koja se ugnijezdila protiv Boga tijekom cijele povijesti čovječanstva. Njegov je odgovor bio zagrljaj i posvemašnje opraštanje. Čavli kojima smo ga pribili 'zajamčili' su zagrljaj Trojstva i Ljubavi bez mjere.

Vjera u Isusa Krista uskrsloga, Jedinorođenca Očeva, i u Duha Tješitelja slobodan je od straha, navezanosti. Ne hrani se gorčinom i nije izjedan ljutnjom. Pred napuštenošću koja pita: *Zašto si me ostavio; zašto moja ruka ništa ne dohvaća?*, vjernik odgovara: *Oče, u tvoje ruke predajem duh svoj*. To nije prepuštenost, nego vjera. Prepuštenost je odgojeni oblik neizražene ljutnje, dok je vjera prihvaćanje svega što se događa kao pouka o odvajanju od svega bez bojazni, odnosno pouka kako voljeti. Tu živi evanđeoska radost pred svim zlima i kušnjama kojima nas život pokušava uvesti u tjeskobu. I onaj pljusak latica i rosa tame postaju zahvalna pjesma koja se vraća Gospodinu.

Ivan Šaško

U izvješću o Muci susrećemo i susret Isusa s apostolom Petrom, koji ga je zanimalo. Petrovo je zatajenje izlječeno Isusovim pogledom. Evanđelist (Lk 22, 61) ne kaže da ga Isus pogleda (grč. blepo), nego da ga pogleda unutra (enblepo). To nije pogled prijekora koji se zauzavlja na Petrovu činu zatajenja. Isus je zagledan u Petra, proniče u njegovu dušu. Time dovodi Petra do spoznaje vlastitoga grijeha. Gospodin pogledom doseže našu nutrinu. U susretom s tim Pogledom rađa se iskrenost kajanja.

Odjeci Riječi

uz Prvo čitanje:

Pred njim se neću postidjeti

Iz 50, 4-7

Tekst donosi početak Treće pjesme o Sluzi patniku. Deuteroizaija slijedi nauk s početka Knjige Izaijine, gdje Bog kaže: »Htjednete li me poslušati, uživat ćete plodove zemaljske. U buntovništvu (heb. marah) ako ustrajete, proždrijet će vas mač« (Iz 1, 19-20). Tritoizaija, pak, dodaje: »Oni se odmetnuše (heb. marah), ožalostiše sveti Duh njegov. Zato im je postao neprijatelj i sâm je na njih zavojštio« (Iz 63, 10). Sluga Gospodnji ovdje kaže: »Ne protivih se niti uzmicah (heb. marah)«, ali takav stav poslušnosti ima i svoje posljedice. Sluga ih sve mirno podnosi, jer zna: »Gospodin Bog mi pomaže, zato se neću smesti« (50, 7). Mogu ga protivnici vrijeđati, ali on se ne stidi. Ovo će biti još jasnije u Četvrtoj pjesmi o Sluzi Jahvinu (Iz 52, 13 – 54, 12), a tema će biti obilno korištena u prvoj Crkvi i novozavjetnim spisima u vezi s Isusovom mukom (usp. Mt 26, 67; 27, 30).

Darko Tepert

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak

Zborna molitva

Bože, slavimo presvetu večeru kad je tvoj Jedinorođenac, spreman da pođe u smrt predao Crkvi žrtvu novog Saveza i gozbu svoje ljubavi. Daj da iz tog otajstva crpimo ljubav i život. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, kad god se slavi spomen ove žrtve, izvršuje se djelo našeg otkupljenja: zato daj da dostojno slavimo ta otajstva. Po Kristu, Gospodinu našem.

Popričesna molitva

Svemoguću Bože, ovdje nas na zemlji krijepiš večerom svoga Sina: daj nam uživati na njegovoj vječnoj gozbi. Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 12, 1-8.11-14

Naredbe o pashalnoj večeri.

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Gospodin reče Mojsiju i Aronu u zemlji egipatskoj: »Ovaj mjesec neka vam bude početak mjesecima; neka vam bude prvi mjesec u godini. Ovo objavite svoj zajednici izraelskoj i recite: Desetog dana ovoga mjeseca neka svatko po porodici pribavi jedno živinče. Tako, jedno na kuću. Ako je porodica premalena da ga potroši, neka se ona priključi svome susjedu, najbližoj kući, prema broju osoba. Podijelite živinče prema tome koliko koja osoba može pojesti. Živinče neka bude bez mane, od jedne godine i muško. Možete izabrati bilo janje bilo kozle. Čuvajte ga do četnaestoga dana ovoga mjeseca. A onda neka ga sva izraelska zajednica zakolje između dva sutona. Neke uzmu krvi i poškrope oba dovratnika i nadvratnik kuće u kojoj se bude blagovalo. Meso, pečeno na vatri, neka se pojede te iste noći s beskvasnim kruhom i gorkim zeljem. A ovako ga blagujte: opasanih bokova, s obucom na nogama i sa štapom u ruci. Jedite ga žurno: to je pasha Gospodnja. Jer te ću noći ja proći egipatskom zemljom i pobiti sve prvorodence u zemlji egipatskoj, i čovjeka i životinju. Ja, Gospodin, kaznit ću i sva egipatska božanstva. Krv neka bude znak na kućama u kojima vi budete. Gdje god spazim krv, prijeći ću vas; tako ćete izbjeći pokolju zatornomu kad se oborim na zemlju egipatsku. Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga u čast Gospodinu po trajnoj uredbi od koljena do koljena.« Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 116, 12-13.15-18

Pripjev: Čaša blagoslovna zajedništvo je krvi Kristove!

Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio?
Uzet ću čašu spasenja i zazvati ime Gospodnje.

Dragocjena je u očima Gospodnjim smrt pobožnika njegovih. Gospodine, tvoj sam sluga, sin službenice tvoje: ti si razriješio okove moje.

Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne, zazvat ću ime Gospodnje. Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje pred svim pukom njegovim.

Drugo čitanje 1Kor 11, 23-26

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima
Braćo: Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: »Ovo je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen.« Tako i čašu po večeri govoreći: »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.« Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 13, 34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin, ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Ako te ne operem, ne ćeš imati dijela sa mnom.

(Joseph Krautwald, 1987.)

Evangelje Iv 13, 1-15

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Bijaše pred blagdan Pashe. Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio. I za večerom je đavao već bio ubacio u srce Judi Šimuna Iškariotskoga da ga izda. A Isus je znao da mu je Otac sve predao u ruke i da je od Boga izišao te da k Bogu ide pa usta od večere, odloži haljine, uze ubrus i opasa se. Nalije zatim vodu u pranic i počne učenicima prati noge i otirati ih ubrusom kojim je bio opasan. Dođe tako do Šimuna Petra. A on će mu: »Gospodine! Zar ti da meni pereš noge?« Odgovori mu Isus: »Što ja činim, ti sada ne znaš, ali shvatit ćeš poslije.« Reče mu Petar: »Nećeš mi prati nogu nikada!« Isus mu odvrati: »Ako te ne operem, nećeš imati dijela sa mnom.« Nato će mu Šimun Petar: »Gospodine, onda ne samo noge, nego i ruke i glavu!« Kaže mu Isus: »Tko je okupan, ne treba drugo da opere nego noge – i sav je čist! I vi ste čisti, ali ne svi!« Jer znao je tko će ga izdati. Stoga je i rekao: »Niste svi čisti.« Kad im dakle oprao noge, uze svoje haljine, opet sjede i reče im: »Razumijete li što sam vam učinio? Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih.« Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Okupljeni poput apostola u dvorani posljednje večere, priznajući nesavršenost svoje ljubavi, uputimo Ocu nebeskom svoje molitve riječima:

Operi nas, Gospodine, snagom ljubavi svoje.

1. Bože, u otajstvu euharistije slavimo spomen-čin Kristova predanja po kojemu nam je otvorio vrata vječnoga života: daj da se tvoja Crkva neprestano hrani i nadahnjuje tim darom te u svijetu bude znak neba i tvoje blizine svim ljudima, molimo te.
2. Bože, iz otajstva ljubavi tvoga Sina u tvojoj je Crkvi izrastao sveti red svećeništva; snagom Kristove ljubavi prodahni papu našega **I.**, sve biskupe i svećenike da vjerno žive dar svećeništva i svojim životom doprinose posvećenju tvojih vjernika i čitavoga svijeta, molimo te.
3. Bože, tvoj je Sin, u znak velike ljubavi s kojom je pošao u smrt, svojim učenicima oprao noge: daj svima nama, njegovim učenicima, snagu iste ljubavi kako bismo u svim ljudima mogli prepoznati Kristovo lice te radosno služiti jedni drugima, molimo te.
4. Bože, započeli smo sveto trodnevje u kojemu slavimo otajstvo svoga otkupljenja: otvori nam srca da s potpunim predanjem prigrlimo tvoga Sina te živom vjerom razmatramo njegovu muku i smrt, molimo te.
5. Bože, oprani tvojom ljubavlju, primamo svaki dar od tebe. Daj nam prihvatiti sva životna iskušenja i u njima tražiti blizinu tvoje ljubavi, molimo te.

Oče nebeski, tvoj nam je Sin ostavio sama sebe u presvetom sakramentu euharistije. Nek nas, smjerno te molimo, to otajstvo trajno hrani za život u vjernosti tebi i u ljubavi prema braći ljudima. Po Kristu Gospodinu našem.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	503	Mi treba da se hvalimo
Otpj. ps.:	504	Čaša blagoslovna
Prije evanđelja:	505	Zapovijed vam novu dajem
Pranje nogu:	506	Neka u vama ostanu
Prinosna:	508	Gdje je ljubav, prijateljstvo
Pričesna:	247	Uzmite, jedite
ili:	242	O sveta gozbo
Prijenos Svetotajstva:	264-271	Usta moja uzdižite

O Kristovoj ljubavi »do kraja«

Ivanovo evanđelje uvodi nas u slavlje posljednje večere Isusa Krista s njegovim učenicima. Tu bismo posljednju večeru mogli jednostavno nazvati večerom ljubavi, i to ne bilo koje ljubavi, nego Kristove ljubavi. Danas je sveprisutna inflacija govora o ljubavi, pri čemu se go-

tovo uvijek govori o ljubavi općenito. Za nas pak kršćane ljubav nikad ne smije i ne može biti općenita i apstraktna, ona je uvijek konkretna ljubav, Kristova ljubav. Pozvani smo ljubiti onako kako je Krist ljubio. Pogledajmo kako Krist ljubi.

Na početku evanđeoskoga odlomka spominje se Kristov prijelaz iz svijeta k Ocu. Razlog njegova prijelaza jest ljubav prema svojim: »Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio.« Upravo zato što ih toliko ljubi, ljubi »do kraja«, Isus prihvaća »prijelaz«. Posve je razvidno o kakvom se prijelazu radi. To je prijelaz muke, patnje, u konačnici prijelaz koji završava smrću. Tako se Kristova ljubav povezuje sa smrću. To posebno dolazi do izražaja u izrazu »do kraja ih je ljubio«. Zadržat ćemo se na značenju toga izraza koji nam pruža razumijevanje Kristove ljubavi. No, prvo ćemo nešto reći o ljubavi općenito, prije nego se posvetimo Kristovoj ljubavi.

»Eros« i »filia«

Ljubav se obično poima kao »eros«. Pojednostavljeno rečeno, »eros« je ljubav iz potrebe. Potreba ovdje nema negativan prizvuk.

»Eros« čovjeka izbacuje iz njega samoga prema drugomu, lišava ga samodostatnosti, čini ga pasivnim i ovisnim o drugomu. I dobro je da je čovjek erotično biće, jer »eros« čovjeka čini čovjekom. Čovjek je upravo čovjek kad je izbačen iz sebe, kad se kroz potrebu otvara drugomu. Čovjek bez »erosa« egocentrik je, neka vrsta samodostatna čudovišta. Ali svatko isto tako zna da »eros« nije sva ljubav. Tko ljubi, zna da treba ljubiti i onkraj potrebe. To ljubljenje onkraj potrebe vodi nas prema ljubavi kao »filiji«.

»Filia« je ljubav koja uživa što drugi uživa, koja uživa u tomu da drugomu stvara užitak. Dakle, ne ljubim drugoga prvenstveno kako bih zadovoljio svoje potrebe nego da bih drugomu pružio užitak. Ovdje nemamo vremena razvijati tu misao, ali ne možemo ne spomenuti kako bi primjerice spolni čin supružnika u braku izgledao drukčije kad bi se više događao u duhu »filije«, kad bi jedno drugomu više pružali užitak, onkraj zadovoljenja vlastitih potreba. Ali vratimo se »filiji« Ako je već »eros« izbacio čovjeka iz njega samoga, koliko li će tek onda »filia«. U »filiji« sam još više »izbačen« iz sebe, sada ljubim onkraj svoje potrebe. Stoga u »filiji« ljubav postaje većom ljubavlju.

Nažalost, današnje društvo ugrožava i jednu i drugu ljubav. »Eros« je ugrožen društvom u kojemu vlada frigidan racionalizam interesa, samoostvarenja, u kojemu se čovjek vrti oko sebe samoga. Osim toga, kako »eros« voli skriveno, »drugotno«, nedohvatljivo, u društvu koje više ne poznaje skrivenost, tajnu, gdje je sve postalo »pornografski«, razgolićeno, podatno medijima, gdje je sve »isto« (»unisex« društvo: muški postaju žene, žene muški, a svi su isti), razvidno je da tu nema mjesta za »eros«. Zato je današnji čovjek zapravo nerotičan čovjek, koliko god nam mediji stvarali dojam da je sve puno »erosa«. A bolje stanje nije ni sa »filijom«. Tko je još danas spreman uživati u tomu što drugomu pruža užitak?

Još smo možda otvoreni tomu da nam se netko »sviđa«, ali jako teško smo spremni učiniti sve da se i mi drugomu svidimo, a to je da mu pružamo užitak. Zato sv. Franjo Saleški tvrdi da se ljubav svidjanja (*eros*) treba nadići ljubavlju dobrohotnosti (*filia*), u kojoj činimo dobro drugomu onkraj vlastitih potreba.

»Agape«

Kristova ljubav je sve to, i »eros« i »filia«. On žudi za nama, potrebuje nas. Želi da budemo jedno s njim. On također dolazi među nas tako što nam svojom prisutnošću stvara užitak, donosi nam radost, svojim riječima i djelima. I zaista, tek onaj koji vjeruje u Isusa Krista, ostat će trajno osoba ljubavi, ne će izgubiti ni »eros« ni »filiju«. Ali to nije sve. Kristova ljubav jest i »agape«. »Agape« je krajnja ljubav, ljubav do kraja, do smrti. Krist nas ljubi i onda kad ne uživa, on nas ljubi i kad ga mi odbacujemo. Istinska ljubav jest samo ona koja se uobličila u Kristovu ljubav kao »agape«. U ljubavi koja je »agape« ostaje se uz drugoga »do kraja«, do smrti. »Do smrti« znači ne samo do vlastite i tuđe smrti, nego i onda kada me drugi vodi u smrt, kad me on usmrćuje svojom mižnjom, netrpeljivošću.

Bog je u Isusu Kristu objavio upravo takvu ljubav. Tako je ljubio svijet da je predao svojega Sina za nas, za nas koji smo ga mrzili i poslali u smrt. Zato svaka ljubav »erosa« i »filije«, koliko god one općinjavale svojom snagom i ljepotom, ostaje napuknuta bez ljubavi »agape«. Možda je to razlog zašto su danas toliki odnosi, toliki brakovi 'napuknuti', jer je iz njih iščezla Kristova ljubav, Kristov »agape« sve »do kraja«.

Danas, na slavlje Kristove posljednje večere, dok budemo slavili euharistiju, neka ona za nas bude slavlje Kristove ljubavi, njegova »erosa«, njegove »filije« i »agape«. Neka nas euharistija pripravi za Kristovu ljubav »do kraja«, da »do kraja« ljubimo Krista i svoje bližnje. Završit ćemo ovo razmatranje s mislima svetoga Franje Saleškoga: »Kalvarija je brdo onih koji se ljube. Svaka ljubav koja ne potječe od gorke muke našega Spasitelja isprazna je i opasna. Nesretna je smrt bez ljubavi Spasiteljeve. Nesretna je ljubav bez smrti Spasiteljeve. Ljubav i smrt u mucu našega Spasitelja tako su pomiješane da ne možemo nositi u srcu jednu bez druge. Na Kalvariji ne može biti života bez ljubavi, ni ljubavi bez smrti Spasiteljeve.«

Ivica Raguz

»Primjer sam vam dao.« Čin pranja nogu nije tek pouka kako bismo i mi trebali činiti. Isusov »primjer« (*exemplum*) neodvojiv je od njegova otajstva (*sacramentum*), od njegova djela spasenja. On je za nas »primjer« tek kada dopustimo da on djeluje u nama. Nitko ne može biti »kao on«. Nasljedovati njegov primjer znači dopustiti da on živi u nama i djeluje po nama. To je put istinskoga nasljedovanja.

Odjeci Riječi

uz Prvo čitanje:

Starozavjetna Pasha i Kristov Izlazak Izl 12, 1-8.11-14

Božjim zahvatom u povijesti Izraela ovi blagdani, prvotno vezani uz mijenu godišnjih doba, uz stočarstvo i poljodjelstvo, postaju blagdani kojima se slavi Božje zauzimanje za svoj narod. Žrtvovanje životinja određenih za obiteljsko blagovanje događa se pred čitavom zajednicom u suton četrnaestoga dana u mjesecu (Izl 12, 6). Prema Talmudu, ova se žrtva obavljala prije zalaska sunca. Različite se tradicije isprepliću u ovom izvještaju, kao i u kasnijim opisima slavlja Pashe. Dok jedna tradicija bitno vezuje blagdan uz zadnje egipatsko zlo, druga je tradicija predstavljala Pashu kao blagdan koji se već prethodno slavio, a izbjavljenje iz Egipta se dogodilo u vrijeme slavlja toga blagdana. Deuteronomistička tradicija, prisutna u Ponovljenom zakonu, dodatno će objasniti važnost Pashe te ju protumačiti kao spomen-čin izlaska iz Egipta (Pnz 16, 1-3), i tako pripremiti kršćansko shvaćanje Pashe.

Darko Tepert

Petak Muke Gospodnje

Uvodna molitva

Spomeni se, Gospodine, velikih djela svoga milosrđa; spomeni se vazmenog otajstva, što ga je Krist, Sin tvoj započeo, kad je za nas prolio krv: štiti nas vazda i posvećuj. Po Kristu.

Molitva nad narodom

Tvoj narod, Gospodine, slavio je smrt tvoga Sina u nadi uskrsnuća s njime. Molimo te, blagoslovi ga i daj mu oprostjenje i utjehu, učvrsti vjeru u vječno otkupljenje. Po Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje Iz 52, 13 – 53, 12

Za naše je grijehe on proboden.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Gle, uspjeh će sluga moj, uzvisit će se, podignuti i uzdići veoma! Kao što se mnogi nad njim užasnuše – tako mu je lice neljudski bilo iznakaženo te obličjem više nije naličio na čovjeka – tako će on mnoge zadiviti narode i kraljevi će pred njim stisnuti usta videć ono o čemu im nitko nije govorio, shvaćajući ono o čemu nikad čuli nisu: »Tko da povjeruje u ono što čusmo, kome li se otkri ruka Gospodnja?« Izrastao je pred njim poput izdanka, poput korijena iz zemlje osušene. Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali, ni izgleda da bi nam se svidio. Prezren bijaše, od ljudi odbačen, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja, prezren bijaše, obescijenjen. On slabosti naše ponije, naše boli uze na se, a mi ga držasmo udarenim, od Boga pogođenim, poniženim. Za naše je grijehe on proboden, za opacine naše satrt. Na njega pade kazna radi našeg mira, njegovom se modricom izliječismo. Poput stada svi smo mi lutali, svatko je svojim okrenuo putem. A Gospodin je svalio na nj bezakonje nas sviju. Zlostavljahu ga, a on se pokori i usta svojih ne otvori. Ko janje na klanje odvedoše ga, ko ovca, nijema pred onima što strigu, usta svojih ne otvori. Iz pritvora je i sa suda otet; tko se brine za njegovu sudbinu? Da, iz zemlje je živih uklonjen, za grijehe naroda svog na smrt izbijen. Ukop mu dadoše među zločincima, a grob mu bi s bogatima, premda ne počini nepravde nit mu usta laži izustiše.

Al Gospodinu se svidje pritisnuti ga bolima. Žrtvuje li život svoj ko naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžiti sebi dane i Gospodnja će se volja po njemu ispuniti. Zbog patnja duše svoje vidjet će svjetlost i nasiti se spoznajom njezinom. Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti. Zato ću mu mnoštvo dati u baštinu i s mogućnicima plijen će dijeliti jer sâm se predao na smrt i među zlikovce bio ubrojen, a on grijehe mnogih ponese na sebi i zauze se za zločince.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 31, 2.6.12-13.15-17.25

Pripjev: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!

Tebi se, Gospodine, utječem, o da se ne postidim nikada: u svojoj me pravdi izbavi! U tvoje ruke predajem duh svoj: otkupi me, Gospodine, Bože vjerni.

Dušmanima svojim ruglo postadoh, susjedima podsmijeh, a znancima strašilo; koji me vide vani, bježe od mene. Nestalo me ko mrtvaca iz sjećanja ljudi, postadoh ko razbijena posuda.

A ja se, Gospodine, u tebe uzdam; govorim: Ti si Bog moj! U tvojoj je ruci sudbina moja: istrgni me iz ruke dušmana i onih koji me progone!

Rasvijetli lice nad slugom svojim, po svojoj me dobroti spasi. Budite hrabri i jaka srca, svi koji se u Gospodina uzdate!

V. Blažanović, 2007.

Drugo čitanje Heb 4, 14-16; 5, 7-9

Čitanje Poslanice Hebrejima

Braćo: Imajući velikoga Velikog svećenika koji prodrije kroz nebesa – Isusa, Sina Božjega – čvrsto se držimo vjere. Ta nemamo takva velikog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik u našim slabostima, nego poput nas iskušavana svime, osim grijehom. Pristupajmo dakle smjelo prijestolju milosti da primimo milosrđe i milost nađemo za pomoć u pravi čas! Ta Krist je u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bî uslišan zbog svoje predanosti: premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Fil 2, 8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Iv 18, 1 – 19.42

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Ivanu

Prijedlozi za pjevanje

Otpj. ps.:	510 ili 511	Oče, u ruke tvoje
Prije evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Pokazivanje Križa:	512 ili 513	Dodite, poklonimo se
Klanjanje Križu:	515	Puče moj
	ili:	516 Usta moja opjevajte
	ili:	481 Častimo te
Pričesna:	135.3	Bog je tako ljubio svijet
	ili:	245 Moj Isuse

Šutnja pod križem

Korizmena liturgija i korizmena duhovnost vodile su nas za Kristom u razmatranju njegovoga puta prema Jeruzalemu te u razmatranju njegovoga puta kroz Jeruzalem, od sudišta do sudišta, od Getsemanskoga vrta do vrta u kojemu je bio novi grob u koji je položeno Isusovo tijelo. Liturgija današnjega dana zaustavlja nas upravo na tome mjestu, pod Isusovim križem i pred njegovim grobom. Tu kao da se zaustavljaju svaki hod i svaki pogled. Skinuto Isusovo tijelo obara čovjekov pogled prema zemlji, a u grob položeno tijelo vraća čovjekov pogled prema njemu samome. U tomu obaranju i okretanju pogleda pitanja više nisu usmjerena prema Isusu, Raspetomu i Pokopanomu, nego prema nama, prema čovjeku koji se usudio sudići Bogu. Znali su da je pravedan, znali su da je krivo osuđen, a ipak su htjeli da umre kao zločinac. Ostaje pitanje: što se u čovjeku događa nakon takve naizgledne pobjede? Što se u čovjeku događa kada svjesno čini zlo, kada lažno optužuje, kada želi ušutkati i uništiti one koji ne misle kao on, one koji pravednošću i ljubavlju mogu ugroziti njegovu sigurnost i život za koji se čvrsto drži? Svi su ti odgovori zatvoreni u šutnju. Evanđelje ne zapisuje riječi i osjećaje židovskih svećeničkih i narodnih prvaka. Sve je prekriveno šutnjom. Zapravo, u evanđeoskom opisu Gospodinove muke, nakon Isusova umiranja susrećemo dvije vrste šutnje.

Šutnja grijeha i šutnja vjere

Prva šutnja jest šutnja narodnih vođa i hramskih prvaka, farizeja i svjetine koja je prethodno glasno urlala pred Velikim svećenikom i pred Pilatom, i koja je na Kalvariji bogohulno vikala: »Ako si Sin Božji, siđi s križa pa ćemo ti vjerovati.« Njihova je vika odjedanput utihnula, prekinuta je Isusovim umiranjem. Otišli su, razbježali se, zatvorili se u šutnju. Kod njih i vika i šutnja imaju istu zadaću: prekriti istinu.

Nakon što je Isus umro, bilo je potrebno šutjeti, ne dopustiti da se govori o onomu što se zbilo jer bi se svaka riječ mogla pretvoriti u osjećaj krivnje i u osudu. No, i sama šutnja nosi sud. Šutnja koja je bijeg u samoću, bijeg od istine, bijeg od suočenja sa sobom i sa svojim djelima, postaje za čovjeka najteža osuda. Varljiva je misao: skrili smo zlo, nitko nas nije vidio, ili: pa svi će brzo zaboraviti što se zbilo... Svaki je glas moguće ušutkati osim glasa savjesti. Čovjek se na njega može oglušiti, ali ga ne može ušutkati. Štoviše, što se više na njega oglušujemo, on nas to više uznemirava. Probudi nas nakon mnogoga vremena, kada pomislimo da je sve prošlo neprimjetno i da naše zlo više nikoga ne ugrožava. Začudujuće je kako ne uspijevamo zaboraviti ono što bismo htjeli zaboraviti i zatvoriti u prošlost. Šutnja o tome samo skriva istinu, istinu koja nas razara sve dok ne bude u potpunosti rasvijetljena i otkupljena.

Druga šutnja jest ona koja se čita u gestama i činima bogobojaznih koji ostadoše pod križem. Ondje, prema drugim evanđelistima, bijahu pobožne žene koje su Isusa pratile iz Galileje, sve do Kalvarije. Ostaju pod križem ne zato što nisu imale kamo, nego zato što ih privrženost Učitelju čuva u istini koju im je zborio. Obećanje njegovih riječi veće je od straha pred mišlju što će se s njima zbiti. Njihova je šutnja šutnja vjere, iščekivanja, nadanja, šutnja koja moli za pronicanje Istine koja je zastrta zbiljom Isusova umiranja i smrti. Njihova se blizina s Isusom ne pretvara u krik razočaranja. U njima je šutnja koja se povjerava Onomu u koga su vjerovala.

Evanđelist Ivan govori o dvojici odanih Isusovih učenika, Josipu iz Arimateje i Nikodemu, koji su ranije skrivali svoje učeništvo i blizinu s Isusom, a sada bez straha pred židovskim vođama, preuzimaju Isusovo tijelo i na dostojan ga način polažu u grob. Svoje su učeništvo prije skrivali, ali sada više ne osjećaju straha. Znaju da je umro Pravednik. Njihova

va šutnja svjedoči sigurnost u Istinu. Premda ju ne shvaćaju, znaju da su u istini. Stoga nemaju razloga skrivati se ili nijekati svoje raniju oduševljenost Isusom. Svojom plemenitom gestom kao da žele okajati i ispraviti bojazan s kojom su ranije živjeli svoju blizinu s Isusom. Nikodem je prije dolazio noću k Isusu i razgovarao s njime. Sada nema razloga skrivati se. Istina ga je oslobodila svakoga straha. Njegova je šutnja pod križem puna vjere i sigurnosti.

Naš je život vjere počesto ispunjen šutnjom. Prolazimo kroz šutnju zatajenja Boga, šutnju nijekanja Boga, šutnju zaborava njegove dobrote, šutnju bezizlaznosti i nesposobnosti prepoznavanja njegove blizine, šutnju koja je gluha čuti njegovu riječ... Na sličan su način na našim usnama katkada i riječi koje ne znače drugo doli šutnju i samoću: riječi kojima se opravdavamo, riječi kojima od Boga ištemo toliko suvišnoga i nepotrebnoga, riječi kojima od Boga tražimo da nam bude bliz na putu koji smo sami odabrali, umjesto da nastojimo slijediti put na koji nas on zove. Otajstvo križa, otajstvo Kristove smrti i položenosti u grob, otvara nas šutnji koja ispunja, raduje, gleda onkraj podnesenoga zla i nepravde, onkraj krive osude i patnje, onkraj nerazumijevanja i nemogućnosti jasnoga gledanja... Šutnja vjere povjerava se Bogu koji vodi kroz tamu, kroz prividnu pobjedu zla, kroz smrt. Premda nam se često prigovara da smo u svijetu »šutljiva većina« i premda i sami bivamo svjesni kako bismo trebali glasno i neustrašivo govoriti i svjedočiti, znademo da nam jednako tako nedostaje ove šutnje koja nas izručuje Bogu, njegovoj ljubavi, njegovu vodstvu, sa sigurnošću i povjerenjem da izruče-

nje njemu uvijek vodi do potpune pobjede nad zlom i do potpunoga zajedništva s njim, do potpunoga spoznanja i gledanja njegova lica.

Šutnja, koja je čin vjere i izručenja Bogu, ne oslobađa nas od riječi i djela svjedočenja. To je šutnja u kojoj dozrijeva vjera i raste snaga za svjedočansku riječ. Šutnja vjere nije samo nadanje životu poslije smrti. Kršćanin sebi trajno posvješćuje da *postoji život prije smrti*, život koji je moguće živjeti kao predokus vječnosti, kao zajedništvo s Onim koji oplemenjuje našu šutnju i koji daje smisao svakoj našoj riječi i svakomu našem djelu. Nadati se Božjoj pobjedi nad zlom ne znači odgađati pobjedu u neku daleku budućnost. Nada se očituje življenjem onoga čemu se nadamo.

Večerašnje je bogoslužje započelo šutnjom i završit će u tišini, otvarajući vrata velikoj šutnji sutaršnjega dana. Ulazimo u liturgiju šutnje, u šutnju poklonstva pred Kristovim križem. Naše riječi vjere i naša svjedočanska djela rađaju se iz šutnje pred Bogom, iz šutnje koja je puna nadanja i sigurnosti. Znajmo šutjeti da bismo umjeli istinski govoriti i činiti djela istine.

Ante Crnčević

Odjeci Riječi

uz Prvo čitanje:

Pravedni patnik

Iz 52,13 – 53,12

Četvrta pjesma o Sluzi patniku (Iz 52,13 – 53,12) započinje božanskim riječima nade: »Gle, uspjjet će Sluga moj, podignut će se, uzvisit i proslaviti!« Time je već od samoga početka pogled upravljen onkraj patnje i trpljenja, prema budućoj proslavi Sluge. Njegova je patnja fizička te mu je i lice iznakaženo, a on sâm više i ne sličí čovjeku. Unatoč tome on će biti predmet divljenja mnogih naroda, a i vladari će zanimjeti jer će shvatiti nešto neshvatljivo, nešto u čemu nisu bili ni poučavani (52, 15). Patnja Gospodinova Sluge završava smrću, a sveti pisac ponavlja da se sve to dogodilo »premda nije počinio nepravde«. Ipak, njegova muka i smrt dio su Božjega nauma jer time dobiva nagradu u budućnosti (53, 10). Riječ na kraju ponovno preuzima Gospodin kako bi potvrdio da je njegov Sluga bio pravednik i da će svojom patnjom »opravdati mnoge«. Sluga je svojevoljno prihvatio ovu žrtvu u korist drugih.

Darko Tepert

Vazmeno bdjenje

Starozavjetno čitanje Izl 14, 15–15, 1a *Izraelci su išli suhim posred mora.*

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Reče Gospodin Mojsiju:

»Zašto vičeš k meni? Reci Izraelcima da krenu na put. A ti podigni svoj štap, ispruži svoju ruku nad morem i razdjeli ga nadvoje da Izraelci mogu proći posred mora po suhu. Ja ću otvrdnuti srce Egipćana i oni će poći za njima, a ja ću se onda proslaviti nad faraonom i njegovim ratnicima, njegovim kolima i konjanicima. Neka znaju Egipćani da sam ja Gospodin kad se proslavim nad faraonom, njegovim kolima i njegovim konjanicima.« Anđeo Božji, koji je išao na čelu izraelskih četa, promijeni mjesto i stupi im za leđa. A i stup od oblaka pomakne se ispred njih i stade im za leđa. Smjesti se između vojske egipatske i vojske izraelske te postade onima oblak taman, a ovima rasvjetljivaše noć tako te ne mogoše jedni drugima prići cijele noći. Mojsije je držao ruku ispruženu nad morem dok je Gospodin svu noć na stranu valjao vode jakim istočnim vjetrom i more posušio. Kad su se vode razdvojile, sinovi Izraelovi siđoše usred mora na osušeno dno, a vode im stajahu kao bedem zdesna i slijeva. Egipćani: svi faraonovi konji, kola i konjanici, nagnu za njima u more, u potjeru. Za jutarnje straže pogleda Gospodin iz stupa od ognja i oblaka na egipatsku vojsku i u njoj stvori zbrku. Zakoči kotače njihovih kola da su se jedva naprijed micali. »Bježimo od Izraelaca!« – poviču Egipćani, »jer Gospodin se za njih bori protiv

Egipćana!« Tada će Gospodin Mojsiju: »Pruži ruku nad more da se vode vrata na Egipćane, na njihova kola i konjanike.« Mojsije pruži ruku nad more i u cik zore more se vrati u svoje korito. Kako su Egipćani bježeći jurili prema moru, Gospodin ih strmoglavi usred voda. Tako vode, slijevajući se natrag, potope kola, konjanike i svu vojsku faraonovu koja bijaše pošla u potjeru za Izraelcima u more. I ne ostade od njih ni jedan jedini. Izraelci pak hodahu posred mora po suhu, a vode im kao bedem zdesna i slijeva. Tako Gospodin u onaj dan izbavi Izraela iz šaka egipatskih i vidje Izrael Egipćane pomorene na morskome žalu. Osvjedoči se Izrael o silnoj moći koju Gospodin pokaza nad Egipćanima. Narod se poboja Gospodina i povjerovala Gospodinu i njegovu sluzi Mojsiju. Tada Mojsije sa sinovima Izraelovim zapjeva ovu pjesmu Gospodinu:

Otpjevni psalam Ps 15, 1-6.17-18

Pripjev: Zapjevajmo Gospodinu
jer se slavom proslavio!

Poslanica Rim 6, 3-11

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života. Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo sresti i po sličnosti njegovo uskrснуću. Ovo znamo: naš je stari čovjek

Starozavjetna čitanja

Post 1,1-2,2	Vidje Bog sve što je učinio: bijaše vrlo dobro.
Post 22, 1-18:	Žrtva praoca našeg Abrahama.
Izl 14,15-15,1a:	Izraelci su išli suhim posred mora.
Iz 54,5-14:	U ljubavi vječnoj smilova ti se Gospodin, tvoj otkupitelj.
Iz 55,1-11:	Dodite k meni i duša će vam živjeti: sklopit ću s vama savez vječan!
Bar 3,9-15.32-4,4:	Hodi putem k sjaju Gospodnjem!
Ez 36, 16-17a. 18-28:	Poškropit ću vas vodom čistom i dat ću vam novo srce.

Od naznačenih sedam starozavjetnih čitanja čitaj se barem tri. Nikada se ne izostavlja čitanje iz *Knjige Izlaska*.

Što tražite Živoga među mrtvima?
Nije ovdje, nego uskrsnu!
(V. Blažanović, 2002.)

zajedno s njim raspet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robujemo grijehu. Ta tko umre, opravdan je od grijeha. Pa ako umriješmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu u Kristu Isusu!
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118, 1-2.16b-17.22-23

Pripjev: Aleluja! Aleluja! Aleluja!

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!
Neka rekne dom Izraelov:
»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.
Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!

Prijedlozi za pjevanje

Poklik u ophodu:	518	Bogu hvala
Otpj. psalmi: uz 1. čit.:	519	Pošalji Duha svojega
uz 2. čit.:	90	Čuvaj me, Bože
uz 3. čit.:	520	Zapjevati ću Gospodinu
uz 4. čit.:		Veličam te, Gospodine (ŽV 04/2007)
uz 5. čit.:	150	S radošću ćete crpiti vodu
uz 6. čit.:	91-92 ili XI	Gospodine, ti imaš riječi
uz 7. čit.:	155	Kao što košuta žudi
Uz poslanicu:	522	Aleluja
Na poč. krsne službe:	703	Litanije Svih Svetih
Nakon blagoslova krsne vode:	523	Sve vode Gospodnje
Škropljenje naroda:	45-47	Vidjeh vodu
Prinosna:	556	Krist iz groba ustade
Pričesna:	544-545	Na gozbu Kralja Jaganjca
Otpust:	42	Idite u miru
Završna:	561-562	Kraljice neba

Pjesma prije Evandjelja Iv 13, 34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin,
ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Evandjelje Lk 24, 1-12

Što tražite živoga među mrtvima?

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

Prvoga dana u tjednu, veoma rano, dođoše one na grob s miomirisima što ih pripraviše. Kamen nadoše otkotrljan od groba. Uđoše, ali ne nadoše tijela Gospodina Isusa. I dok su stajale zbunjene nad tim, gle, dva čovjeka u blistavoj odjeći stadoše do njih. Zastrašene obore lica k zemlji, a oni će im: »Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu! Sjetite se kako vam je govorio dok je još bio u Galileji: 'Trebalo da Sin Čovječji bude predan u ruke grešnika, i raspet, i treći dan da ustane.'« I sjetiše se one riječi njegovih, vratiše se s groba te javiše sve to jedanaestorici i svima drugima.

A bile su to: Marija Magdalena, Ivana i Marija Jakovljeva. I ostale zajedno s njima govorahu to apostolima, ali njima se te riječi pričinile kao tlapnja, te im ne vjerovahu.

A Petar usta i potrča na grob. Sagnuvši se, opazi samo povoj. I vrati se kući čudeći se tome što se zbilo.

Riječ Gospodnja.

Sjetite se njegovih riječi

Ljubav želi sve obuhvatiti, želi sve znati. Ljubav žudi za onim koga ljubi i želi mu sve najbolje. Pobožne žene koje su došle na grob, ljubile su Isusa. Iskrenom, nepatvorenom ljubavlju. Ona ih je potaknula da se u rano jutro upute na grob kako bi Isusovo mrtvo tijelo pomazale miomirisima. Ali njihova ljubav ima granice. One misle da je sve onako kako bi trebalo biti nakon Isusove nasilne smr-

ti na križu. Njegov krik i vapaj Ocu ostao je neodgovorenim i nakon krika nastupila je tišina, sablasna tišina koja je prekrila mnoštvo njihovih pitanja i žuđenih odgovora. Ljubav se susrela s granicom patnje i smrti. Čini se da ju mora prihvatiti u boli i poniznosti. Traži da barem još jednom susretne mrtvog Učitelja i da mu iskaže počast upravo kao znak te ljubavi. Ali ostaje prikovana, ostaje vezana uz grob i uz prošlost, uz ono što je bilo i što se nikada ne će vratiti. Kao da još jednom želi potvrditi da smrt ima zadnju riječi i da čak ni ljubav ne može ništa pred njom.

Nije ovdje

Ali žene se susreću s neočekivanim i nenadanim odgovorom. »Nije ovdje!« Snažne su to riječi koje i kod žena i kod nas izazivaju zbunjenost i smetenost. Riječi su to koje su promijenile povijest, ne samo čovječanstva, nego i razumijevanja života i ljubavi. Ako Isus nije tamo gdje ga traži naša ranjena i patnjom probodena ljubav, ljubav prožeta iskustvom gubitka, ljubav koja – unatoč želji da sve obuhvati – nailazi na nepremostivi zid smrti i pred njim se prigiba, gdje je onda?

Nije ondje gdje ga tražimo mjeriti ljubav i istinu mjerilom vlastite ljubavi, mjerilom vlastitih očekivanja i želja, pa i strahova i gubitaka. Vjera nas vodi onkraj onoga što jesmo i gdje smo, onkraj svih naših očekivanja, želja, misli, nadanja i strahova. Vjera nas vodi onkraj onoga »nije ovdje«, prema onome što je temelj cjelokupne stvarnosti. Taj »nije ovdje« je zora

V. Blažanović, 2002.

uskrsnuća. Svjetlo uskrсне zore, koju slaveći iščekujemo, ujedinjuje u sebi sve zore i sve izlaske o kojima svjedoči Pismo koje smo slušali, zore stvaranja, zore izlaska, zore sumnji i traganja, ali i zore predanja. To je smisao i značenje našega noćasnog okupljanja, slavlja vazmenog bdjenja. To je razlog i temelj naše vjere.

Zora uskrsnoga jutra koja je obasjana uskrsnućem Isusa Krista upućuje nas da se i sami usmjerimo prema »nije ovdje« i da upravo tamo nađemo smisao i izvor naše kršćanske egzistencije. Ali kako danas naći put do »nije ovdje«, kojim putem od spuštenu pogleda doći do jasnoće uvida da je Uskrslu onaj koji ide ispred nas i koji nas poziva da ga slijedimo, da je onaj koji nas poziva da idemo dalje od mjesta na kojem ga tražimo?

Sjećanje Crkve

Put je uvijek isti i uvijek nov. To je *put sjećanja*. Dva čovjeka u bijelom pozivaju žene koje su došle na grob da se sjete Isusovih riječi i one to čine. Sjećaju se. Nije to bilo kakvo sjećanje, nego je to sjećanje na Kristove riječi. A gdje te riječi danas odzvanjaju, gdje ih danas možemo prizvati u sjećanje? Gdje je noćas mjesto na kojem

nam te riječi dolaze u srce i misli? To je Crkva. Premda često i sama izranjena grijehom, premda i sama nedovoljno obasjana žarom uskrsnog jutra, Crkva je mjesto i zajednica koja nas ovdje i sada upućuje prema »nije ovdje« i koja uprisutnjuje to »nije ovdje« slavljem Kristova uskrsnuća i navještanjem njegove Riječi. Crkva je ona koje omogućuje moje i naše vjerovanje u uskrslu Krista; Crkva je ona koja oblikuje i hrani vjeru u uskrsnuće. Kako je istaknuo papa Benedikt XVI., vjerujem Crkvi da me uvodi u istinsko zajedništvo s trojedinim Bogom i da mi otkriva snagu ljepote i jasnoće uskrсне vjere. Vjerujem da je *memoria Ecclesiae* mjesto svake vjere. »Ona nadživljava vremena, rastući ili padajući, ali uvijek kao zajednički prostor vjere.« U tom se prostoru oblikovala i uskrсна vjera i dobila svoje pravo značenje. U tom prostoru uskrсна vjera uvijek iznova dobiva svoj pravi smisao.

Sjetite se! Sjetimo se večeras, sjetimo se noćas Isusovih riječi. Neka naše sjećanje ne bude samo sjećanje misli, nego i sjećanje osjećaja, sjećanje svih osjetila da je Krist živ, da je među nama, da nam daruje život i da nas poziva na život. Neka to bude sjećanje koje će u Crkvi i u nama iznova probuditi svježinu uskrsnoga jutra i koje će nas uvesti u prostor zajedništva s Uskrslim, koji po Crkvi jest među nama »i živ živcat vlada«!

Željko Tanjić

Vidjevši prazan Isusov grob, žene ostadoše zbunjene. Prazan grob nije jasna potvrda uskrsnuća. Potrebno je Božje svjetlo, njegova objaviteljska riječ, da bi se u susretu s praznim grobom spoznala istina uskrsnuća. Uskrsnuće nije povratak u život, nego prjelazak u novi život, sasvim različit od ovoga. To je događaj koji nadilazi ljudsko iskustvo i znanje. Uskrsnuće je apsolutna novost. I zajedništvo s Uskrslim jest novo u odnosu na svaki oblik ljudskoga susretanja i zajedništva. Samo će Božja riječ i susreti s Uskrslim, Istim a Drukčijim, biti svjedočanstvo uskrsnuća. Ne prepoznaje ga se očima, nego vjerom.

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

Ulazna pjesma

Doista, uskrsnu Gospodin.
Njemu slava i vlast
u vijeke vjekova.

Lk 24, 34; usp. Otk 1, 6

Zborna molitva

Bože, ti si danas po svojem Jedinorođencu pobijedio smrt i nama otvorio pristup vječnom životu. Zato slavimo blagdan njegova uskrsnuća: obnovi nas, molimo, svojim Duhom i daj da i mi uskrsnemo u svjetlo života. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Primi, Gospodine, dar što ga na dan Vazma radosni prinosimo za žrtvu, kojom se tvoja Crkva nanovo rađa i hrani. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10, 34a.37-43

S njime smo zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Prozbora Petar i reče:

»Vi znate što se događalo po svoj Judeji, počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao.

Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji judejskoj i Jeruzalemu. I njega smakoše, objesivši ga na drvo! Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje –

– ne svemu narodu, nego svjedocima

od Boga predodređenima –

– nama koji smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih!

Za nj svjedoče svi proroci:

da tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oproštenje grijeha.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118, 1-2.16-17.22-23

Pripjev: Ovo je dan što ga učini Gospodin, kličimo i radujemo se njemu.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,

jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,

Gospodnja se proslavi desnica!

Ne, umrijeti neću, nego živjeti i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Drugo čitanje Kol 3, 1-4

Tražite što je gore, gdje Krist sjedi.

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Ako ste suuskrsli s Kristom,

tražite što je gore,

gdje Krist sjedi zdesna Bogu!

Za onim gore težite, ne za zemaljskim!

Ta umrijeste i život je vaš skriven

s Kristom u Bogu!

Kad se pojavi Krist, život vaš,

tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja 1Kor 5, 7b-8a

Žrtvovan je Krist, Pasha naša!

Zato svetkujmo u Gospodinu!

Evanđelje Iv 20, 1-9

Trebalo je da Isus ustane od mrtvih.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Prvog dana u tjednu rano ujutro,

još za mraka, dođe Marija Magdalena

na grob i opazi da je kamen s groba dignut.

Marija Magdalena dođe i javi učenicima: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

(Psaltir iz opatije sv. Albana, Engleska, 12. st.)

Pričesna pjesma

Žrtvovana je Pasha naša,
Krist: zato svetkujmo
s beskvasnim kruhom
čistoće i istine, aleluja.

1Kor 5, 7-8

Popričesna molitva

Bože, obnovio si svoju
Crkvu vazmenim
otajstvima: štiti je
trajno svojom
dobrotom i privedi
k slavi uskrsnuća.
Po Kristu.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, svemogući je Bog, uskrisivši svoga Sina od mrtvih, obasjao svijet svjetlom vječnoga života. Molitvom zazovimo nebeskoga Oca da i nas ispuni uskrsnom radošću i rasvijetli tamu koja je u našim srcima. Molimo zajedno:

Bože, izvore života, usliši nas.

1. Oče nebeski, ti si nad Isusovim praznim grobom rasvijetlio vjeru prestrašenih učenika: oslobodi svoju Crkvu od straha pred budućnošću i osnaži je Kristovim Duhom da vjerodostojno svjedoči nadu u život vječni, molimo te.
2. Oče nebeski, ti si po uskrsnuću svoga Sina obnovio svijet novim stvaranjem: daj svim svojim vjernima da uvijek žive snagu novosti koja pobjeđuje grijeh te budu graditelji novoga svijeta, molimo te.
3. Oče nebeski, ti si našu vjeru utemeljio na svjedočanstvu svetih apostola: okrijepi nam vjeru da svojim životom i sami budemo svjedoci tvoje ljubavi, koja spasava svijet, molimo te.
4. Oče nebeski, svjetlom koje rasvijetljuje tamu smrti obasjaj tugu svih koji se osjećaju samima i ojađenima, a kršćane nadahni da im po djelatnoj ljubavi očituju tvoju blizinu, molimo te.
5. Oče nebeski, snagom Kristova uskrsnuća privedi u nebesko blaženstvo braću i sestre od kojih se po smrti rastadosmo, molimo te.

Usliši, nebeski Oče, naše molitve. Oživi nam vjeru i okrijepi nadu da ćemo jednom biti dionici tvoje vječne slave. Po Kristu Gospodinu našem.

Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru
i drugom učeniku, kojega je Isus ljubio,
pa im reče:

»Uzeše Gospodina iz groba
i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik
i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno,
ali onaj drugi učenik prestignu Petra
i stiže prvi na grob. Sagne se i opazi
povoje gdje leže, ali ne uđe.

Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim
i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže
i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj,
ali nije bio uz povoje, nego napose svijen
na jednome mjestu.

Tada uđe i onaj drugi učenik
koji prvi stiže na grob
i vidje i povjerova.

Jer oni još ne upознаše Pisma
da Isus treba da ustane od mrtvih.

Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	525.1 ili 526.1	Doista uskrsnu Gospodin
ili:	553	Uskrsnu Isus doista
Otpj. ps.: ant.:	531	Ovo je dan
tekst psalma:	522 ili 528	Zahvaljujte
Posljednica:	538	Žrtvi uskrsnici
Prinosna:	555	Gospodin slavno uskrsnu
Pričesna:	542.1	Žrtvovan je Krist
ili:	544-545	Na gozbu Kralja Jaganjca
Završna:	561-562	Kraljice neba

Krist – Pasha naša

Prvog dana u tjednu rano ujutro, »još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut«. Svojom grješnom prošlošću, ali i traženjem Gospodina u mraku, Marija Magdalena slika je cijeloga grješnoga čovječanstva i svake pojedine osobe koja traži Boga lutajući u tami ovoga svijeta. Za grob se ne navodi komu pripada, premda se zna da je Isusov, čime evangelist ističe kako je njegov grob simbol svih grobova. Skinuti kamen poručuje da su s Isusovim uskrsnućem grobovi izgubili svoju fatalnost. Više nema groba koji će ostati zapečaćen, nema tame koju svjetlost neće pobijediti ni grješnika kojemu će biti uskraćeno pronaći svoga Spasitelja. Petar je tu stvarnost posvjedočio riječima: »Tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oproštenje grijeha.«

Za nj svjedoče svi proroci

Petrovo svjedočanstvo dogodilo se u kući rimskoga časnika Kornelija u Cezareji Filipovoj. Iako poganin, taj je časnik bio dobro upućen u Isusove riječi i djela. Sada ga Apostol poučava o uskrsnuću. Osobito želi istaknuti kako Isusovo uskrsnuće nije jednostavan povratak u zemaljski život, nego proslava u nebu. »Ovo je onaj koga Bog postavi sucem živih i mrtvih.« Vjerovati u Isusovo uskrsnuće znači ujedno i vjeru u njegovo proslavljeno stanje. Poručuje to i evangelist Ivan govoreći o ostavljenim poveljama i ubrusu u grobu. Onaj tko je bio njima omotan nije jednostavno ustao nego je uskrsnuo. Nije se vratio još jednomu zemaljskom življenju, nego je kao prvi od ljudi postao dionik božanskog života. Pomnija s kojom su povelji i ubrus složeni i ostavljeni svjedoči da se nije radilo o slučajnom trenutku, nego o dobro planiranom procesu za kojega »svjedoče svi proroci«. Dogodilo se ono što je stoljećima najavljivano »da Isus treba da ustane od mrtvih«.

Razmišljajući o Isusovu boravku u grobu nepoznati pisac »Drevne homilije na Veliku i svedu subotu« ističe kako je Isus boravkom u grobu

pristupio nebrojenom mnoštvu mrtvih koji su čekali svoje iskupljenje pozivajući svakoga pojedinačno: »Ustani, djelo ruku mojih! Ustani, sliko i priliko moja. Stvoren si sličan meni. Ustani, iziđimo odavde! (...) Radi tebe koji si iz vrta istjeran ja sam u vrtu predan Židovima i u vrtu raspet. Pogledaj kako mi je lice radi tebe popljuvano zato da ti povratim onaj prvotni dar života. Pogledaj kako su mi obrazi zaušnicama bijeni. To sam podnio da tvoje nagršeno lice obnovim prema mojoj slici. Pogledaj kako su mi leđa izbičevana. To sam podnio da zbacim teret tvojih grijeha što pritište tvoja leđa.« U tim riječima nalazimo još jednu potvrdu vjere Crkve u Isusovu moć spašavanja od vlasti smrti; ta se moć ogleda i u današnjoj zbornoj molitvi: »Bože, ti si danas po svome Jedinorođencu pobijedio smrt i nama otvorio pristup vječnom životu«.

Bog ga uskrisi

U Petrovu izlaganju naglašena je uloga Boga koji je Isusa »pomazao Duhom Svetim i snagom, bio s njime i uskrisio ga«. Apostol tako ističe Isusovo čovječstvo i njegovu jednakost s

nama ljudima. Nakon Isusa Bog može svaku osobu pomazati Duhom Svetim i biti sa svakim od nas. Petar je osobno tomu svjedok. Neposredno prije toga govora i sam je učinio dva čuda: ozdravio bolesnoga i oživio mrtvu djevojku. No, ulazak u Kornelijevu kuću možda je još veće čudo. Petar koji je Židov ulazi u kuću poganina i naviješta mu Isusovo uskrsnuće. Time je radosna vijest nadišla granice Izraela. Mada Pavla nazivamo »apostolom narodâ«, Petar je prvi koji je započeo propovijedanje poganima svjedočeći kako je evanđelje upućeno svakoj osobi. Za spašenosť je dovoljno vjerovati u Isusa. Petrov govor i čin ulaska u pogansku kuću oslikavaju stanje duha apostolâ nakon Isusova uskrsnuća. Tada su u Isusu prepoznali Spasitelja cijeloga svijeta. Oni koji su ga željeli zadržati samo za sebe »smakoše ga, objesivši ga na drvo«, ali »Bog ga uskrisi«. Tako, prema riječima Psalma, »kamen koji odbaciše graditelji, postade kamen zaglavni«. Isus Krist je postao kamen zaglavni na kojemu se gradi novo čovječanstvo, čiju je zoru vidjela Marija Magdalena. Novi narod sastavljen je od svih onih koji su odbačeni, prezreni i neznatni. S Petrovim ulaskom u pogansku kuću učenici su tu istinu započeli »propovijedati narodu i svjedočiti«. Pri

tome nije bitan samo govor, nego i svjedočenje. Ni Isus nije samo propovijedao, nego je »prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući«. Na tome osobito inzistira apostol Pavao iz čijih je poslanica uzeto današnje drugo čitanje. Ponuđene su nam dvije mogućnosti. Jedna je iz Poslanice Kološanima, a druga iz Prve poslanice Korinćanima. Obje se krasno nadopunjuju. I u jednoj i u drugoj Apostol naglašava potrebu življenja u skladu s Isusom Kristom. Čitav vjernički život treba biti prožet »onim gore«, a ne »zemaljskim«. Zemaljske su »zloća i pakost«, a one »gore« stvarnosti su »čistoća i istina«. Kroz te vrijednosti kršćani svjedoče da je Krist »Pasha naša«, tj. osloboditelj. Kao što su se Židovi Pashom sjećali oslobođenja od egipatskog ropstva, tako se kršćani svakoga »prvog dana u tjednu«, a osobito na Uskrs, spominju definitivnoga oslobođenja od grijeha po Isusu Kristu.

Evanđelist Ivan naglašava da je učenik koji je prvi došao na grob »vidio i povjerovao«. Petar ističe da se Uskrsnuli ukazivao »svjedocima od Boga predodređenima«. Naša vjera u Krista temelji se na njihovomu svjedočanstvu. I ljudima ovoga vremena potrebni su navještaj i svjedočanstvo života nas kršćana kako bi vidjeli i povjerovali.

Slavko Slišković

Uskrsni poklik »Aleluja« svjedoči radost vjere, ali ostaje i u trajnoj »oprječi« s vapajima i kricima koji se izdižu iz mučnih životnih stanja kao što su osamljenost, glad, ratovi, nepravda, nasilje, laž... Poklik »Aleluja« stoga trajno opominje kršćane da Kristov mir unose u svijet, da Kristovom »pravednošću« pobjeđuju grijeh koji rađa nepravdom i trpljenjem. U nama i pored nas toliko je kutaka u kojima je zapriječena radost uskrsnoga poklika. Ti predjeli života prostor su našega poslanja i naše kršćanske odgovornosti.

Odjeci Riječi

uz Prvo čitanje:

Univerzalnost spasenja u Kristu

Dj 10, 34a.37-43

U Dj 10 čitamo da se Petar protivi glasu s neba jer on još nikada nije jeo nešto nečisto. No taj ga glas poučava: »Što Bog očisti, ti ne zovi okaljanim!« Petar zna da se protivi Zakonu da jedan Židov dolazi k poganinu, ali mu je Bog pokazao da ne smije nijednoga čovjeka držati okaljanim ili nečistim. Svoj navještaj Petar iznosi u govoru (10, 34-43), koji naglašava univerzalno značenje Božjega spasenjskog djelovanja u Kristu. Bog ne gleda na osobu; u svakom narodu mio mu je onaj tko ga se »boji« i čini pravdu. Isus Krist, koji je poslan Izraelu, Gospodin je svih ljudi, on je ozdravio mnoge bolesne, on je od Boga postavljen sudac živih i mrtvih. Svaki koji u njega vjeruje dobiva oprostjenje grijeha. Poslije izlijevanja Duha na slušateljstvo, Petar završava retoričkim pitanjem: »Može li tko uskratiti vodu da se ne krste ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?« (10, 47).

Mario Cifrak

Druga vazmena nedjelja

Ulazna pjesma

Kao novorođenčad
žudite za duhovnim,
nepatvorenim mlijekom,
da po njemu uzrastete
na spasenje, aleluja.

1Pt 2, 2

Zborna molitva

Bože vječnog milosrđa, ti svake godine
vazmenim slavljem užiješ vjeru svog
svetog naroda. Umnoži u nama milost
da sve dublje shvaćamo što je krst koji
nas je oprao; što je duh koji nas je
nanovo rodio; što je krv koja nas je
otkupila. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Primi, molimo, Gospodine,
prinos svojih vjernika.
Oni su se priznanjem vjere
i krštenjem nanovo rodili:
daj da postignu vječno
blaženstvo. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 5, 12-16

Povećavalo se mnoštvo onih što vjerovahu.

Čitanje Djela apostolskih

Po rukama se apostolskim događala mnoga
znamenja i čudesa u narodu. Svi su se
jednodušno okupljali u trijemu Salomonovu.
Nitko se drugi nije usuđivao pridružiti
im se, ali ih je narod veličao. I sve se
više povećavalo mnoštvo muževa i žena
što vjerovahu Gospodinu tako da su na
trgove iznosili bolesnike i postavljali ih na
ležaljka i posteljama ne bi li, kad Petar
bude prolazio, bar sjena njegova osjenila
kojega od njih. A slijegalo bi se i mnoštvo
iz gradova oko Jeruzalema: donosili bi
bolesnike i opsjednute od nečistih duhova,
i svi bi ozdravljali.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118, 2-4.22-27a

Pripjev: Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

ili: Aleluja!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Neka rekne dom Aronov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Svi koji se Gospodina boje neka reknu:

»Vječna je ljubav njegova!«

Kamen koji odbaciše graditelji

postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Ovo je dan što ga učini Gospodin:

kličimo i radujmo se njemu!

Drugo čitanje Otk 1, 9-11a. 12-13. 17-19

Mrtav bijah, a evo živim u vijeke vjekova.

Čitanje Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, brat vaš i suzajedničar u nevolji,
kraljevstvu i postojanosti, u Isusu:
bijah na otoku zvanu Patmos radi riječi Božje
i svjedočanstva Isusova. Zanih se u duhu
u dan Gospodnji i začuh iza sebe jak glas,
kao glas trublje. Govoraše: »Što vidiš, napiši
u knjigu i pošalji sedmerim crkvama.«
Okrenuh se da vidim glas koji govoraše sa
mnom. I okrenuvši se, vidjeh sedam zlatnih
svijećnjaka, a posred svijećnjaka netko
kao Sin Čovječji, odjeven u dugu haljinu,
oko prsiju opasan zlatnim pojasom. Kad ga
vidjeh, padoh mu k nogama kao mrtav. A on
stavi na me desnicu govoreći: »Ne boj se!
Ja sam Prvi i Posljednji, i Živi! Mrtav bijah,
a evo živim u vijeke vjekova te imam ključ
smrti, i podzemlja. Napiši dakle što si vidio:
ono što jest i što se ima dogoditi poslije.«

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evandolja Iv 20, 29

Jer si me vidio, Toma, povjerovao si, govori
Gospodin: blaženi koji ne videše, a vjeruju.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	558	Pobjedni dan slavimo
Otpj. ps.:	527	Zahvaljujte Gospodinu (www.hilp.hr)
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	542.2	Prinesi ruku
ili:	273-274	Ja sam s vama
Završna:	XIX	Radujte se, kršćani

»Budući da si me vidio, povjerovao si.
Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!«
(Evangelistar iz Salzburga, 1020.)

Pričesna pjesma

Prinesi ruku i opipaj
gdje bijahu čavli,
i ne budi nevjeran
nego vjeran, aleluja.

usp. Iv 20, 27

Popričesna molitva

Svemogući Bože,
daj da pričest
vazmenog otajstva
trajno djeluje
na našoj duši.
Po Kristu.

Evandjelje Iv 20, 19-31

Čitanje svetog Evandjelja po Ivanu

Uvečer toga istog dana, prvog u tjednu, dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i reče im: »Mir vama!« To rekavši, pokaza im svoje ruke i bok. I obradovaše se učenici vidjevši Gospodina. Isus im stoga ponovno reče: »Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas.« To rekavši, dahne u njih i kaže im: »Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehe, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.« Ali Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus. Govorili su mu dakle drugi učenici: »Vidjeli smo Gospodina!« On im odvrati: »Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.« I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: »Mir vama!« Zatim će Tomi: »Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran, nego vjeran.« Odgovori mu Toma: »Gospodin moj i Bog moj!« Reče mu Isus: »Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!« Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu.

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, s pouzdanjem se utecimo Bogu, izvoru života, da nas oslobodi sumnji i ispuni vjerom i čvrstom nadom u život vječni. Molimo zajedno:

Gospodine, učvrsti nam vjeru.

1. Za Crkvu u svijetu:
ispuni je svjetlom Duha Svetoga da uvijek umije prepoznati Krista Gospodina i vjerodostojno kročiti putem tvojih zapovijedi, molimo te.
2. Za pastire Crkve, papu našega I., sve biskupe i svećenike: pomози im da u tvojoj Crkvi ostanu vjerni poslanju tvoga Sina te se zdušno predaju naviještanju Radosne vijesti, molimo te.
3. Za sve tvoje vjernike: izliječi nas od naših sumnji; pomози da dar vjere uvijek obnavljamo u zajednici vjernika te nam ona bude znak tvoje prisutnosti u svijetu, molimo te.
4. Za mlade koji će ove godine u sakramentu potvrde primiti puninu Duha Svetoga: pripravi im srca za taj uzvišeni Dar da ga mogu s vjerom primiti i u njegovoj snazi trajno živjeti, molimo te.
5. Za ovu zajednicu učenika:
otvori vrata našega srca i našega doma svima koji su potrebni svjedočanstva vjere i svjedočanstva ljubavi, molimo te.

Primi, Oče nebeski, molitve svoje Crkve.
Izliječi nam vjeru koja traga za znakovima i čudima,
i obdari nas čvrstom vjerom koja će počivati
na riječi koju nam zboriš.

Po Kristu Gospodinu našem.

Blažena nevjera

Strah zatvara. Zatvara ljude, njihova srca, odnose i zatvara vrata. Isti strah širi oči. Nekada u tolikoj mjeri da čovjek vidi sve kao povećano, iskrivljeno, nestvarno. Isus, uvečer prvoga dana u tjednu, dolazi kroz zatvorena vrata učenicima. Strah bi mogao učiniti da vide što nije, čuju što nitko ne kaže i povjeruju u ono čega nema. Ipak, unatoč strahu da bi strah mogao iskri-

viti iskustvo susreta s Uskrsnim, Ivan ne skriva strah učenika. Da su bili u strahu i vidjeli utvaru, da su čuli što nije rečeno, da je strah bio izvor onoga što su mislili da vide i čuju, Ivan zasigurno ne bi spominjao strah. No, on ne spašava po svaku cijenu vjerodostojnost učenika. Naprotiv. Ne boji se izreći da je strah pokretač njihova zajedništva. Ipak, u jednom trenutku strah više nije središte koje ih drži na okupu. U središte dolazi uskrsli Učitelj.

Isus dolazi u sredinu, ali Ivan ne kaže kako. Opisuje detalje zatvorenih vrata i Isusov dolazak među svoje, ali ne pojašnjava kako se to dogodilo. Kako da protumači kada ni sam ne zna kako se to zbilo! Ne postavlja ni pitanje kako je to moguće. Ne čudi se. I tako na najbolji način uvodi čitatelje u isto stanje u kojem su bili učenici. Isus pozdravlja učenike pozdravom Šalom! Mir. Potom ih šalje. Onako kako je njega poslao Otac. Čini njima ono što je njemu učinio Otac. Daje im što je primio od Oca. Daruje im Duha Svetoga i vlast otpuštanja i zadržavanja grijeha. Prenosi na učeni-

ke poslanje koje je dobio od Oca. Sada on može otići, ali započeta se misija nastavlja.

Te večeri jedan od dvanaestorice, Toma zvani Blizanac, nije bio s ostalim učenicima. Ni ovo Ivan ne pojašnjava. Ne kaže ni zašto nije bio s ostalima niti kada im se pridružio. Opisuje kako su mu ostali govorili da su vidjeli Gospodina i opisuje Tominu nevjeru. Tomina je nevjera lako razumljiva. Toma kao da stoji na mjestu čitatelja Ivanova opisa ukazanja Uskrsloga. Kako povjerovati drugima kada opis događaja nije shvatljiv! Toma precizno izriče razloge svoje nevjere. Sumnja u to da je Uskrsli isti s izmučenim i ubijenim Isusom. Na taj način izriče iznimno važnu tvrdnju vezanu uz uskrsnuće: Uskrsli mora biti isti kao osuđeni, izmučeni i ubijeni. Jamac identiteta su rane. Probijeno tijelo. Mjesto čavala na rukama i probijeni bok.

Toma uz to izriče i svoju volju da ne vjeruje. Ne kaže da ne može vjerovati ili da nema dovoljno dobrih razloga da povjeruje. On kaže da ne će vjerovati. Vjera nije svladanost argumentima. Vjera je odluka. Naravno, najprije je dar. Dolazi Božjom inicijativom, ali volja mora otvoriti srce. Volja može i zatvoriti srce. Nevjera je najčešće volja da se ne vjeruje. Ima ljudi koji kažu da ne mogu vjerovati. Nije im dano. Osjećaju se zakinitima. Nemaju nešto što drugi imaju. Ima, međutim, i onih koji kažu da ne žele, da ne će vjerovati. Oni nisu zakiniti. Oni su donijeli odluku da ne vjeruju. Toma je postavio uvjete prema kojima bi povjerovao. On će vjerovati ako svojim tijelom dodirne ranjeno Učiteljevo tijelo. Vjerovat će pod uvjetom da se uvjeri u identitet Ubijenoga i Uskrsloga.

Mjesto nevjere i njezina preobrazba

Takvo je stanje trajalo tjedan dana. Toma nije izbačen iz kruga učenika. Tjedan dana nisu dijelili isto iskustvo i Toma nije vjerovao. Ipak, učenici nisu salijetali Tomu niti su slamali njegovu nevjeru. Jednostavno, bili su za-

jedno, a nisu svi vjerovali na isti način. Svi su susreli Uskrsloga, ali Toma nije. Oni su vjerovali, a on nije. Njihovo strpljenje s Tomom, koji im nije vjerovao na riječ, pokazalo se dobrom pripremom za Tomin susret s Uskrslim.

Nakon osam dana opet su bili zatvoreni. Toma je ovaj put bio s njima. Uskrsli dolazi na isti način kao i prvi put. Nakon pozdrava, odmah se obraća Tomi. Uskrsli poznaje Tomine uvjete. Nisu se još susreli, a on ih već poznaje i prihvaća. Poziva ga da svojim prstom i svojom rukom provjeri je li uistinu živ, od krvi i mesa, je li isti s ubijenim. Uz to Uskrsli pozna i Tominu nevjeru. Poziva ga da vjeruje. Toma ne će staviti ni svoj prst u probijene ruke ni svoju ruku u probijeni bok Uskrsloga. Umjesto toga izriče: »Gospodin moj i Bog moj!« Tako duboku vjeru s tako malo riječi nije izrekao ni jedan drugi učenik. Gdje je bila nevjera, pojavila se vjera. Toma nevjernik u trenu se pretvorio u vjernika. Svoju je vjeru htio utemeljiti na dodiru, a kada se susreo s Uskrslim, vid mu je bio dovoljan. Nije mu bilo dovoljno čuti svjedočanstvo drugih. Htio je neposredno i osobno iskustvo susreta. U susretu samom pak sumnja je nestala. Uskrsli mu to potvrđuje. Toma vjeruje jer je vidio, ali blaženi su oni

koji vjeruju premda nisu vidjeli. To je izravna poruka čitateljima koji su u situaciji sličnoj Tominoj, ali koji više ne će poput Tome imati prigodu svojim očima vidjeti Uskrsloga. Toma je tako pružio prigodu kasnijim vjernicima da svoju vjeru grade na njegovoj nevjeri, koja se preobrazila u ispovijedanje i priznanje Isusova gospodstva.

Kada se vjernici prvoga dana u tjednu okupljaju oko euharistijske prisutnosti Uskrsloga, oko njegove riječi i riječi svjedočanstava prvih učenika, oni ulaze i u stanje duše koje naliči Tominome. Sumnje, pitanja i nevjere nisu izvan susreta s Uskrslim. Naprotiv. Ono s čim ulaze u susret nije odbačeno. To tvori pretpostavku za susret. Toma je otvorio vrata slobodi susreta s Uskrslim sa svim što tvori stanje duše. Zajednica vjernika naliči prvoj zajednici. U njezinoj sredini ima onih koji ne mogu vjerovati, onih koji ne će vjerovati kao i onih koji postavljaju uvjete svojoj vjeri. Zajednica koja se susrela s Uskrslim lako u svojoj sredini nosi svoje nevjernike. Susret s Uskrslim tako se pretvori u najdublje iskustvo vjere na mjestima gdje se činilo kako vladaju nevjera i volja da se ne vjeruje.

Ante Vučković

Apostol Toma ne sumnja manje od drugih učenika. Oni su se osvjedočili prije njega, pa je njihova sumnja izliječena. No, on se ne oslanja na njihovo svjedočanstvo. Želi se sam osvjedočiti i steći sigurnost. On je u zajednici, ali se ne oslanja na njezinu vjeru. Toma zato ne nosi sliku nevjernika, nego »vjernika« koji se pouzda u svoje iskustvo. Vjera traži poniznost koja priznaje vlastitu nemoć i oslanja se na vjeru drugih. Crkva je zajednica u kojoj slabost vjere biva nošena vjerom i svjedočanstvom zajednice. Što bi od naše vjere ostalo, da u nju nije ugrađena vjera Crkve?

Naša je vjera potrebna vjere drugih.

Odjeci Riječi

uz Prvo čitanje:

Snaga povjerenja apostolima

Dj 5, 12-16

Odlomak je sažetak koji u Djelima apostolskim koji po treći put govori o mnogim znamenjima i čudesima apostola (usp. Dj 2, 43), o velikom rastu broja vjernika (5, 14) te konkretizira ozdravljenje bolesnika u Jeruzalemu i susjednim gradovima. Ozdraviteljsko djelovanje apostola dolazi izriječom i do bolesnika drugih gradova. U tome se osobito ističe Petar. Popularno uvećavanje Petrove moći ozdravljanja (usp. Dj 19, 12) pretpostavlja poznavanje sjene koja je ispunjena »manom« (silom). Antički svijet poznaje vjerovanje da je sjena ljudi i životinja ispunjena spasotvornom ili uništavajućom snagom (»manom«) onoga od koga dolazi. Petar je već ozdravio jednog uzetoga čovjeka (Dj 3, 1-10; usp. 14, 8-10). Apostoli i Petar su oruđe djelovanja uskrsloga Isusa, koji sveti grad Jeruzalem čini središtem blagoslova po ozdravljenjima, odakle ona dosežu i okolicu.

Mario Cifrak

Euharistija i siromasi

Svjedočeci teškoj stvarnosti mnoge braće i sestara, koji u oskudici i siromaštvu žive pored nas, ne možemo skriti pitanje: Što kao kršćani činimo da bismo umanjili njihove životne brige i tjeskobe? Može li liturgija, koja je slavlje Kristove ljubavi, pružiti nadahnuće za životne odgovore i za blizinu prema onima koji su u potrebi?

G. M.

Svaka životna stvarnost pred kršćani stavlja pitanje o istini i smislu življenja. Ne samo krizna stanja siromaštva, socijalne ugroženosti i nepravde, nego i stanja koja su potpuno oprječna takvim iskustvima i koja jednako zasjenjuju radost i ljepotu življenja! Svjedoci smo da svaki put kada u svijetu ponestane pravednosti i osjetljivosti za »slabe«, za one koji bez tuđe pomoći ne mogu dosegnuti radost i dostojanstvo života, kršćani su obasuti pitanjima: što čine, što su propustili činiti, mogu li učiniti više, čega se odriču da bi potrebitima bilo bolje... Istovremeno, kada se kršćani usude podignuti glas protiv onih stanja i protiv onih struktura koje dovode do mučnih iskustava nepravde, nasilja, zapostavljanja drugih, njihov glas biva ušutkan, osuđen kao nedopustivo »miješanje« u područje koje im ne pripada. Ipak, zanimljivo je da siromasi gotovo nikada ne dolaze na vrata 'moćnika' i bogataša, nego na vrata onih koji znaju da su bliži siromasima nego bogatašima, na vrata koja su uvijek otvorena. Zato su siromasi pred vratima naših crkava trajni poziv kršćanima na osjetljivost njihove ljubavi, ali su ujedno i sigurno jamstvo da kršćani nastoje živjeti to svoje poslanje.

Neovisno o tome sukobljavanju društvenih struktura, kršćani su pozvani uvijek prepoznavati one koji su potrebni pomoći i blizine. Potpunost slavlja euharistije traži one kojima će se svjedočiti i dijeliti Božji dar ljubavi. Kršćani su »solidarni« s potrebitima ne tek zato što pored sebe vide nepravdu i oskudicu, nego stoga što su pozvani biti djelatitelji Božjega dara. Kao »dionici jednoga kruha« (1Kor 10, 17), kršćani po otajstvu euharistije postaju »jedno« sa svima onima kojima se Krist daruje. »Ne mogu imati Krista sa-

mo za sebe; mogu mu pripadati samo u jedinstvu sa svima onima koji su postali ili će postati njegovi.« (*Deus caritas est*, 14). Mistika sakramenta ne zatvara nas u osobni odnos s Bogom, nego nas otvara za bližnje. Euharistijsko se otajstvo svjedoči, ali i razmatra, u svjedočenju i dijeljenju dara drugima. Estetika slavlja i istinitost poniranja u otajstvo ne trpe suprotstavljenost čina vjere i etike života. Bez te životne i svjedočanske dimenzije euharistija, koja je sakrament ljubavi, ostaje »krhka i nepotpuna« (papa Benedikt XVI.).

Danas se nerijetko ljude poziva na *solidarnost*. No, valja se prisjetiti da je riječ solidarnost u modernomu značenju izrasla iz društvenih gibanja pred kraj devetnaestoga stoljeća gotovo kao protupojam kršćanskoj ideji ljubavi, kao nov, razuman i učinkovit odgovor na socijalne probleme (P. J. Cordes). Za kršćane solidarnost ima smisla tek ako je evangelizirana, ako je nadahnuta i oblikovana Kristovom ljubavlju koja se bezinteresno razdaje. Solidarnost bez ljubavi može stvoriti bezizlazni »sustav ovisnosti« i strukturu vladanja nad potrebitima. Ljubav ne poznaje vladanje. Ona se definira kao služenje. Zato kršćani ne mogu biti tek »solidarni« s potrebitima. Euharistija, koja je *communio*, udioništvo u istome daru (*cum + munus*), uvijek se razumijeva kroz tajnu Kristove žrtve i predanja. Upravo žrtvena dimenzija euharistije govori o Kristovu darivanju sebe, o »prolijevanoj krvi«. Euharistijska dosljednost života, stoga, nije puka solidarnost s onima koji su u nevolji – premda su darežljivost i pomoć nezaobilazne za kršćansku vjerodostojnost – nego uvijek traži onu dimenziju ljubavi koja se ne boji vlastite žrtve i predanja za druge, »prolijevanja« vlastitoga života za bližnje. ■

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL

Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050 • faks: +385 (0)1 5635 051

e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

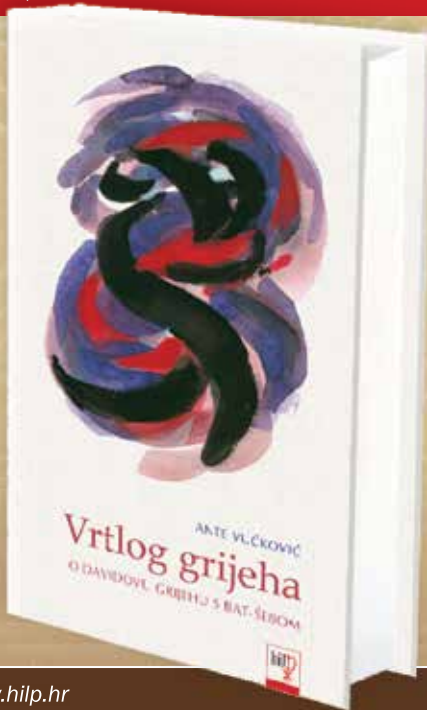

Ante Vučković **Vrtlog grijeha**

O Davidovu grijehu
s Bat-Šebom

12,5x20 cm ♦ 152 str.

95,00 kn

Više o knjizi pročitajte na www.hilp.hr

BOŽANSKI ČASOSLOV

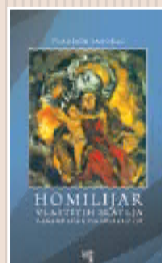
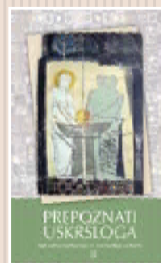
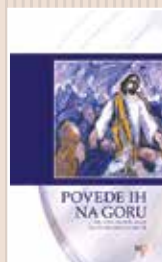
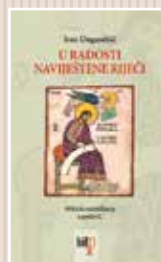
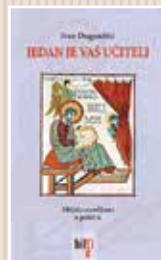
Liturgijski molitvenik za puk

10,5 x 18 cm, tvrdi uvez

1110 stranica ♦ **120,00 kn**

www.hilp.hr/narudzbe ili na tel. 01/5635 050 • faks 01/5635 051

Homiletska literatura • www.hilp.hr/nasa-izdanja

Živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn. Inozemstvo: 3 EUR; 5 CHF; 6 USD; 6 CAD; 7 AUD

Godišnja pretplata: 169,00 kn. Inozemstvo: 39 EUR; 65 CHF; 78 USD; 78 CAD; 97.50 AUD • BiH, SRB, MNE: 30 EUR

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – 2340009-1110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – 703000-012769

SWIFT: PBZGHR2X – IBAN: HR88 2340 0091 1101 7499 4

Francesco Fontanesi, 2009.